MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 129

JACK LONDON

ATEŞ YAKMAK

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
LEVENT CİNEMRE

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 4462

JACK LONDON
ATEŞ YAKMAK

ÖZGÜN ADI
TO BUILD A FIRE

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2019
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
DAMLA GÖL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ESER DEMİRKAN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM NİSAN 2019, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-786-8

BASKI: DÖRTEL MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Zafer Mah. 147. Sokak 9-13A Esenyurt İstanbul
Tel. (0212) 565 11 66 Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: LEVENT CİNEMRE

Ankara Anadolu Lisesi ve Mülkiye mezunu. Bankacılık ve finansman alanlarında çalıştıktan sonra on yıl kadar gazetecilik yaptı. Daha sonra yayın dünyasına geçti. Çeviriyi hayatının paralel evreni olarak görüp, tüm bu yıllar içinde Thomas Friedman'ın *Dünya Düzdür*, E.H. Carr'ın *Lenin'den Stalin'e Rus Devrimi* ve Jack London'ın başeseri *Martin Eden* da dahil olmak üzere birçok kitabı Türkçeleştirdi. Halen Jack London'ın bütün eserlerini dilimize kazandırma yolunda ağır adımlarla ilerliyor.

Modern
Klasikler
Dizisi - 129

Jack London

Ateş Yakmak

İngilizce aslından
çeviren: Levent Cinemre

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Ateş Yakmak (1908) 1
Ateş Yakmak (1902) 23
Yaşama Azmi 33
Çevirmenin Notları ve Açıklamaları 57

Ateş Yakmak

Adam ana Yukon yolundan ayrılarak üzerinden pek kimsenin geçmediği, belli belirsiz bir izden ibaret olan bir patikanın geniş ladin ormanının içinden doğuya doğru uzandığı yüksek kıyıya tırmandığında soğuk ve renksiz, fazlasıyla soğuk ve renksiz gün henüz yeni ağarmıştı. Yukon Nehri'nin kıyısı sarptı; adam tepeye vardığında saatine bakma bahanesiyle nefeslenmek için durdu. Saat dokuzdu. Havada tek bir bulut olmamasına rağmen güneşin ne kendisi, ne de en ufak belirtisi görünüyordu. Hava açıktı ama her şeyin üstü görünmez bir kefenle örtülmüş, sinsi bir kasvet günü karartmıştı; çünkü güneş yüzünü göstermiyordu. Bu durum tasalandırmadı adamı. Güneşsiz günlere alışıktı. Güneşi görmeyeli günler olmuştu; o güler yüzlü kürenin, güney ufuk çizgisinin bir kerte üstünde şöylece bir görünüvermesi için bile birkaç gün daha geçmesi gerektiğini biliyordu.

Arkasına dönüp geldiği yola hızlıca bir bakış attı. Bir buçuk kilometre genişliğindeki Yukon Nehri, bir metrelik buzun altına saklanmıştı. Bu buz tabakasının üstündeyse yine bir o kadar kar birikmişti. Suyun aniden donup buz yığınları oluşturduğu yerleri örterek yumuşacık dalgalar yaratan karın altında, her yer bembeyazdı. Ladin ağaçla-

rıyla kaplı bir adanın arkasında döne kıvrıla güneye doğru ilerleyerek gözden kaybolan ve yine ladin ağaçlarıyla kaplı başka bir adanın arkasında döne kıvrıla kuzeye doğru uzaklaşarak görüş ufkundan çıkan saç kılı inceliğindeki koyu hat dışında, güneyde de kuzeyde de hiç bozulmamış bir beyazlık göz alabildiğine uzanıyordu. İşte bu incecik koyu hat, ana yoldu; güneyde sekiz yüz kilometre kadar aşağıda Chilcoot Geçidi'ne, Dyea'ya ve tuzlu suya, kuzeydeyse yüz on kilometre ötedeki Dawson'a ve daha da kuzeye devam edip bin altı yüz kilometre sonra Nulato'ya varıyor, peşinden bin altı yüz kilometre ve bir de bunun yarısı kadar daha mesafe kat ederek Bering Denizi kıyısındaki St. Michael'da nihayet buluyordu.

Fakat bütün bunlar, çok uzaklara ulaşan saç kılı inceliğindeki o gizemli yol, gökte güneşin yokluğu, korkunç soğuk ve her şeyin aldığı bu tuhaf, bu tekinsiz hal, adamı hiç etkilemiyordu. Uzun zamandır böyle şeylere alışık olduğundan değildi bu. Nitekim bu topraklara yeni gelmişti, yani bir *çeçako*[1] idi, hatta buralarda henüz ilk kışını geçiriyordu. Onun sorunu, hayal gücünden yoksun oluşuydu. Hayata dair şeyler konusunda hızlı ve dikkatliydi ama sadece somut şeyler için geçerliydi bu tetikte olma hali, o şeyin taşıdığı anlamlar için değil. Halbuki eksi kırk beş derece soğuk, suyu donduran soğukluğun kırk beş derece altı anlamına geliyordu.[2] Oysa bu durumun adam üstündeki etkisi, soğuk ve nahoş bir hava olduğuydu, o kadar. Bu soğuk, ısı derecesine bağımlı bir yaratık olarak ne kadar kırılgan olduğunu ona düşündürmemiş, belli sıcaklık ve soğukluk derecelerinin dar sınırları dışında yaşaması mümkün olmayan insanların genel zayıflığı üzerine kafa yormasını sağlamamış, oradan ölümsüzlük meselesine ve insanın evrendeki yeri gibi afaki konulara dalmasına yol açmamıştı. Sıfırın altında kırk beş derece, can yakacak düzeyde soğuk ısırması demektir ve bu yüzden insanın kendisini eldivenler, kulaklıklar, sıcak pa-

buçlar ve kalın çoraplarla koruması gerekir. Halbuki adama göre eksi kırk beş derece, sadece eksi kırk beş derece demekti. Bundan fazlasını ifade edebileceği aklının köşesinden bile geçmezdi.

Dönüp yürümeye başlayacakken dalgın dalgın tükürdü. Keskin bir çıtırtı duyup irkildi. Tekrar tükürdü. Tükürüğü, daha karın üzerine düşmeye fırsat bulamadan, yine aynı şekilde havada çıtırdadı. Eksi kırk beş derecede tükürük karın üstünde çıtırdardı, bunu biliyordu ama bu tükürük daha havadayken çıtırdamıştı. Havanın eksi kırk beşten daha soğuk olduğuna kuşku yoktu ama adam kaç derece olduğunu bilmiyordu. Aslında derecenin o kadar da önemi yoktu. Henderson Deresi'nin sol çatalındaki eski madene, arkadaşlarının yanına gidiyordu. Onlar sırtı aşıp oraya doğrudan Indian Deresi vadisinden varmış, kendisiyse bahar geldiğinde Yukon'un adalarındaki ladin ağaçlarından kereste çıkarabilirler mi diye bakmak için dolambaçlı bir yol tercih etmişti. Kampa saat altıda varabilecekti; evet, biraz karanlığa kalmış olacaktı ama çocuklar nasılsa oradalardı; yanlarına vardığında ateşi yakılmış, sıcacık akşam yemeğini hazır edilmiş bulacaktı. Kabanının altından kendini belli eden çıkına elini bastırdı, öğle yemeği oradaydı. Mendiline sardığı çıkını doğrudan çıplak tenine değecek şekilde gömleğinin altına yerleştirmişti çünkü küçük ekmeklerini donmaktan korumanın tek yolu buydu. İçleri açılıp domuz pastırması yağına bandırılmış, aralarına da koca birer dilim kızarmış domuz pastırması konulmuş ekmeklerini düşündüğünde, keyifle gülümsedi.

Büyük ladin ağaçlarının arasına girdi. Yol, önünde belli belirsiz uzanıyordu. Buralardan geçen son kızağın ardından otuz santim kar yağmıştı; yola kızaksız çıkıp az eşyayla seyahat ettiğine memnun oldu. Gerçekten de mendiline sardığı öğle kumanyası dışında bir yükü yoktu. Onu asıl şaşırtan şey soğuktu. Eldivenli eliyle elmacık kemiklerini ve hissiz-

leşmiş burnunu ovuştururken, havanın hakikaten soğuk olduğuna kanaat getirdi. Gür bir sakalı vardı ama yüzünü kaplayan bu kıllar, ne çıkık elmacık kemiklerini, ne de buz gibi havaya doğru atılmaya can atan burnunu soğuktan koruyabiliyordu.

Adamın peşinde tez adımlarıyla buraların yerlisi koca bir haski yürüyordu, hakiki bir kurt-köpek kırmasıydı bu; boz kürklüydü, hem görünüş hem de huy itibarıyla kardeşi vahşi kurttan farkı yoktu. Feci soğuk onun da keyfini kaçırmıştı. Böyle bir havada yola çıkılmayacağını iyi bilirdi. İçgüdüleri, adamın muhakeme becerisinin anlattığından çok daha doğru bir hikâye anlatıyordu ona. Gerçekten de hava, değil eksi kırk beşten, eksi elli dereceden, hatta eksi elli beşten bile soğuktu. Tamı tamına eksi altmış dereceydi. Suyun donma noktası sıfır derece olduğuna göre tam altmış derecelik bir don var demekti. Köpek, dereceler hakkında bir şey bilmiyordu. Muhtemelen onun beyninde, hangi derecenin altında havanın çok soğuk sayılacağına dair insanlarınki kadar keskin bir idrak yoktu. Fakat bu yabani hayvanın içgüdüleri vardı. Kendisine boyun eğdiren, yürürken adamın ayaklarının dibine girdiren, bir kamp kursun veya bir yere sığınıp ateş yaksın diye onun her olağandışı hareketini hevesle kollamasına neden olan belli belirsiz ama tehditkâr bir kaygı hissediyordu. Köpek ateşi tanımıştı ve şimdi ateş istiyordu, yoksa karın içinde açtığı bir çukura kıvrılıp sıcacık yatarak soğuğu kesmesini de iyi bilirdi.

Köpeğin nefesinin nemi donmuş, ince buz tozları şeklinde kürkünün üzerine konmuş, özellikle de çenesi, burnu ve kirpikleri kristalleşmiş nefesiyle kaplanıp bembeyaz olmuştu. Adamın kızıl sakalıyla bıyığı daha yoğun şekilde kırağıyla kaplanmıştı; bu birikenler giderek büyüyor, verdiği her nefesin ılıklığı ve nemiyle buz haline dönüşüyordu. Bir de tütün çiğniyordu adam. Bu buzdan ağızlık dudaklarını öyle sıkı kapatıyordu ki tütün suyunu tükürdüğünde çene-

sini temizleyemiyordu. Sonuçta çenesinde kehribar rengine ve katılığına bürünen buzdan bir sakal oluşmuş, uzadıkça uzuyordu. Adam yere düşecek olsa, bu sakal cam gibi kırılır, küçücük parçalara ayrılırdı. Oysa adamın böylesi uzantılara aldırdığı yoktu. Bu topraklarda tütün çiğneyenlerin ödediği bir bedeldi bu, nitekim daha önce de iki kez aniden bastıran soğuğa dışarıda yakalanmıştı. Gerçi o zaman bile bu kadar soğuk olmadığını biliyordu; Sixty Mile madeninde ispirtolu dereceyle ölçülüp eksi kırk beş ve eksi kırk sekiz olarak kayda geçirildiğini öğrenmişti.[3]

Birkaç kilometre boyunca düz zeminli ormanlık alanda yürüdü, sonra arapsaçı gibi birbirine girmiş çalılarla kaplı geniş bir düzlüğü geçip küçük bir derenin kıyısından donmuş yatağına düşer gibi indi. Henderson Deresi'ydi burası. Derenin çatallandığı yere on beş kilometre kaldığını biliyordu. Saatine baktı. On olmuştu. Saatte altı kilometre yürüyordu, demek ki saat yarımda derenin çatalına varacaktı. Karar verdi, oraya vardığı zaman öğle yemeğini yiyerek bu olayı kutlayacaktı.

Adam bir kavis çizip dere yatağı boyunca yürümeye koyulunca hevesi kırılan ve kuyruğunu aşağı sarkıtan köpek, tekrar onun ayaklarının dibine sokuldu. Buradan geçmiş son kızakların açtığı oluklar, üstü otuz santim karla kaplanmış olmasına karşın açıkça görülüyordu. Bir aydır bu ıssız dereden gelen geçen olmamıştı. Adam hiç durmadan yoluna devam etti. Bir şeylere kafa yormaya meraklı biri değildi ve derenin çatalında kumanyasını yiyip saat altıda kampta çocuklarla buluşmak dışında, o an düşünmesi gereken özel bir şey bulunmuyordu. Konuşacak biri yoktu yanında. Olsaydı da ağzındaki buzdan ağızlıkla konuşamazdı zaten. Bu yüzden tekdüze bir tavırla tütün çiğnemeye ve kehribar rengi sakalını uzatmaya devam etti.

Havanın ne kadar soğuk olduğu ve hayatında böyle bir soğuk görmediği düşüncesi, arada sırada aklına geliyordu.

Yürürken tek parmaklı eldiveninin içindeki elinin tersiyle elmacık kemiklerini ve burnunu ovuşturuyordu. Bu hareketi gayriihtiyari, ara sıra elini değiştirerek yapıyordu. Ama istediği kadar ovuştursun, elini indirdiği anda önce elmacık kemikleri, hemen sonra da burnunun ucu hissizleşmeye başlıyordu. Yanakları kesin donacaktı, bunu biliyordu; Bud'ın soğuk havalarda giydiğine benzer bir burunluk yapmadığı için ani bir pişmanlık duydu. Burunluğun şeritleri yanaklarından geçeceği için orayı da korumuş olurdu. Aman canım, o kadar büyük mesele miydi bu, ne olurdu yani yanakları biraz donsa? Biraz acı çekerdi o kadar; ciddiye alınacak bir şey değildi.

Adamın zihni ne kadar düşünce yoksunu olursa olsun, gözlem gücü yerindeydi; deredeki değişimleri, kıvrım ve dönemeçleri, derede sürüklenmiş ağaç kütüklerinin oluşturduğu yığınları dikkatle gözlemliyor, ayağını nereye bastığını gayet iyi bilerek atıyordu adımlarını. Bir keresinde bir dönemeci dönerken, ürkmüş atlar gibi ansızın irkildi, hemen geniş bir kavis çizerek yürüdüğü yerden uzaklaşıp birkaç adım geri gitti. Derenin en dibine kadar taş gibi donduğunu ve kutup kışında hiçbir akarsuyun akmadığını biliyordu. Gelgelelim, dereye bakan yamaçlarda doğup kaynaya kaynaya karların altından akan ve dereyi örten buzların üzerine dökülen kaynak sularının olduğunu da biliyordu. Hiçbir soğuğun bu kaynakları donduramayacağını bildiği gibi bu suların yaratabileceği tehlikenin de farkındaydı. Tuzaktı bu sular. Kar tabakasının altında on santimden bir metreye kadar değişen derinlikte gizli havuzlar oluştururlardı. Bazen bu havuzların üstü bir-bir buçuk santimlik ince bir buz tabakasıyla kaplanır, bu tabakanın üstünü de kar örterdi. Hatta bazen birkaç kat ince buz tabakası ve su havuzu üst üste gelir, öyle ki üstüne basan biri en alta doğru hepsini kıra kıra giderek sonunda beline kadar ıslanabilirdi.

Adamın telaşla irkilmesinin nedeni işte buydu. Ayaklarının altındaki yumuşaklığı hissetmiş, kar örtüsünün altında

gizlenen ince buz tabakasının çıtırtısını duymuştu. İnsanın bu soğukta ayağını ıslatması, bela ve tehlike demekti. En iyi durumda gecikme anlamına gelirdi, çünkü durup ateş yakmak ve o ateşin koruması altında pabuçlarını ve çoraplarını çıkarıp kurutmak zorunda kalırdı. Durup dere yatağını ve kıyıları iyice inceledikten sonra kaynak sularının sağ kıyıdan geldiğine karar verdi. Burnunu ve yanaklarını ovuşturmayı ihmal etmeden biraz düşündükten sonra derenin sol kıyısına yanaşıp oradan ilerledi. Adımlarını dikkatle atıyor, ayağını basacağı her yeri yokluyordu. Tehlikeyi atlatınca ağzına yeni bir tutam tütün atıp saatte altı kilometrelik hızıyla tekrar yürümeye koyuldu.

Sonraki iki saatte birkaç kez benzer tuzaklara rastladı. Genelde bu gizli havuzların üstündeki kar örtüsünün tehlikeyi haber veren hafif göçük, kristalleşmiş bir görüntüsü olurdu. Bir kere daha kıl payı kurtuldu ve bir keresinde de tehlikeden şüphelenerek köpeği önden gitmeye zorladı. Köpek gitmek istemedi. Önce yerinden kıpırdamadı, adam onu arkadan ittirip öne gitmeye mecbur bırakınca sorunsuz görünen beyaz yüzeyden büyük hızla geçti. Kar birden çöktü. Köpek bata çıka yan tarafa kaçıp sağlam bir yere ulaştı. Ön ayaklarıyla bacakları ıslanmıştı; ıslanan yerler anında buz tuttu. Bacaklarındaki buzları yalayıp atmak için hemen harekete geçen köpek, bunun ardından karın üstüne oturup ayak parmaklarının arasını dolduran buzları ısırarak çıkarmaya çalıştı. İçgüdüleri böyle emrediyordu ona. Buzların orada kalması demek, yaralı ayaklar demekti. Köpek bunu bilmiyor, sadece varlığının en derinlerindeki mahzenlerden çıkagelen esrarengiz bir yönelime boyun eğiyordu. Oysa konu üzerinde bir yargıya varmış olan adam durumun farkındaydı, bu yüzden sağ eldivenini çıkarıp ayağındaki buz parçalarını temizlemesi için köpeğe yardım etti. Elinin havaya bir dakikadan az maruz kalmasına rağmen parmaklarının bu kadar hissizleşmesine

hayret etti. Kesinlikle çok soğuktu. Hemen eldivenini giydi, elini vahşice göğsüne vurdu.

Saat on ikide gün en parlak haline ulaştı. Ama güneş bu kış döngüsünde ufku aydınlatamayacak kadar güneydeydi. Derenin yüksek kıyılarının güneşle Henderson Deresi'nin arasına girmesine ve vakit öğle, gök de berrak olmasına rağmen derenin içine gölge düşmüyordu. Dakikası dakikasına saat yarımda derenin çatallandığı yere ulaştı. Yaptığı hız hoşuna gitmişti adamın. Böyle devam ederse saat altıda çocukların yanına varacağı kesindi. Kabanının ve gömleğinin düğmelerini açıp öğle yemeğini çıkardı. Bu hareket çeyrek dakika bile sürmemesine karşın o kısacık zaman parçasında eldivenin içinden çıkan parmakları hissizleşiverdi. Eldivenini hemen giymeyip parmaklarını on-on iki kere bacağına sertçe vurdu. Sonra da yemeğini yemek için karla kaplanmış bir kütüğün üstüne oturdu. Parmaklarını bacağına vurduğunda duyduğu iğne batması hissi o kadar hızla geçti ki irkildi; daha ekmeğinden bir ısırık alma fırsatı bile bulamamıştı. Parmaklarını defalarca bacağına vurup eldivenini giydikten sonra yemeğini yiyebilmek için diğer elindeki eldiveni çıkardı. Koca bir ısırık almaya çalıştı ama bu kez de buzdan ağızlık engeline takıldı. Ateş yakıp ağzının etrafındaki buzları çözmeyi unutmuştu. Bu salaklığına gülerken açıkta kalan parmaklarındaki hissizleşmenin yavaş yavaş koluna doğru tırmandığını fark etti. Ayrıca ilk oturduğunda ayak parmaklarında oluşan iğne batması duygusu da sönmeye başlamıştı. Ayak parmakları sıcak mıydı, yoksa tamamen mi hissizleşmişti acaba? Pabuçlarının içinde parmaklarını hareket ettirdi ve hissizleştiklerine karar verdi.

Hemen eldivenini giyip ayağa kalktı. Biraz korkmuştu. O batma hissi geri gelene kadar ayaklarını hızla yere vurdu. Çok ama çok soğuk diye düşündü. Sulphur Deresi'ndeki adam buraların bazen ne kadar soğuk olduğunu anlatırken, demek ki kafadan atmamıştı. Halbuki nasıl da kahkahalarla

gülmüştü ona! Bu olayın da gösterdiği gibi, insan her konuda kendinden fazla emin olmamalıydı. Hata yoktu, hava gerçekten soğuktu. Sıcaklığın uzuvlarına geri döndüğüne iyice emin olana dek ayaklarını yere vurarak, kollarını sertçe ovalayarak aşağı yukarı dolaştı. Sonra da kibritini çıkarıp ateş yakmaya girişti. Önceki bahar yükselen suların getirip çalılıkların arasına yığdığı kuru dalları yakacak olarak kullandı. Büyük bir dikkatle uğraşarak yaktığı küçük dallar kısa süre sonra gürüldediğinde, sıcağında yüzündeki buzları temizlediği, korumasında ekmeklerini yediği bir ateşi oldu. O an için bu uzay soğuğunu alt etmişti. Ateşe kürkünü tutuşturmayacak kadar uzak, iyice ısınıp gerine gerine yatacak kadar yakın duran köpek de çok memnun olmuştu bu duruma.

Adam yemeğini bitirdikten sonra piposunu doldurup ateşin başında bir keyif molası verdi. Sonra eldivenlerini giydi, kasketinin kulaklıklarıyla kulaklarının üstünü sıkıca örttü ve derenin sol çatalındaki yoldan yukarı doğru ilerlemeye başladı. Ateşin başından ayrıldığı için hüsrana uğrayan köpek, tekrar oraya dönmek için can atıyordu. Bu adam soğuk nedir bilmiyordu. Muhtemelen nesiller boyunca atalarının hiçbiri soğuğu, gerçek soğuğu tanımamış, suyun donma ısısının altmış derece altını görmemişti. Ama köpek soğuğu bilirdi; bütün ataları bilirdi ve o da bu bilgiyi atalarından miras almıştı. Köpek, bu kadar korkunç soğukta dışarıda dolaşmanın iyi bir şey olmadığını da bilirdi. Ona göre tam da karın içine açılacak çukura kıvrılıp bu soğuğun geldiği yer olan dış uzaya karşı bulutlardan oluşan bir perdenin çekilmesini beklemenin vaktiydi. Öte yandan adamla köpek arasında sınırları aşılmaz bir ilişki vardı. Biri ötekinin koşulsuz kölesiydi. Köpeğin gördüğü tek okşama, kamçının okşaması ve adamın gırtlağından çıkarak kamçıyla tehdit eden haşin ve korkutucu seslerdi. Bu yüzden köpek kaygılarını adama iletmeye çalışmadı. Adamın durumunun iyi ya da kötü olmasıyla ilgilenmiyordu, ateşin başına dönmek için

can atmasının nedeni, kendi iyiliğiydi. Adam ıslık çalıp kamçısının diliyle konuşunca köpek de dönüp onun yanına geldi ve peşine düştü.

Adam ağzına bir tutam tütün atarak yeni bir kehribar rengi sakal oluşturmaya başladı. Nefesinin nemi çok geçmeden bıyığında, kaşlarında ve kirpiklerinde beyaz zerreler oluşturmuştu. Henderson Deresi'nin sol kolunda öyle çok kaynak suyu var gibi görünmüyordu, nitekim yarım saat boyunca adam buna dair bir işaret fark etmedi. İşte her şey o anda oldu. Hiçbir işaretin bulunmadığı, altı gayet sağlam görünen yumuşak ve bozulmamış karlarla kaplı bir yerde, ayağının altındaki katman kırılıverdi. Düştüğü yer fazla derin değildi. Hemen sağlam tabakanın üstüne çıktı ama bu arada dizlerinin yarı mesafesine kadar ıslanmıştı.

Adam öfkelendi, bahtına sövüp saydı. Saat altıda kampta arkadaşlarıyla buluşmayı umuyordu ama şimdi bir saat kadar gecikecekti, çünkü ateş yakıp pabuçlarını ve çoraplarını kurutması gerekiyordu. Böyle bir soğukta buna mecburdu, en azından o kadarını biliyordu. Hemen dönüp derenin yüksek kıyısına tırmandı. Ateş yakacak malzeme yukarıda, birkaç küçük ladin ağacının gövdesinin etrafındaki çalıların arasında, vaktiyle yükselmiş sular tarafından getirilip buraya bırakıldığı haliyle, karmakarışık duruyordu: çoğunlukla küçük dallar, ayrıca bol bol kurumuş odun ve geçen seneden kalma, kullanılır durumdaki kuru otlar. Birkaç kalın dal alıp karın üstüne koydu. Bunlar bir zemin oluşturacak, ateşin altındaki karın eriyerek taze alevleri boğmasını engelleyecekti. Cebinden çıkardığı bir parça huş kabuğuna kibriti sürttüğü anda alevi hazırdı. Huş kabuğu, kâğıttan bile kolay yanardı. Hazırladığı zeminin üstüne dikkatle yerleştirdiği bu küçük alevi tutam tutam kuru otla ve en ince kuru dallarla besledi.

Ne kadar büyük bir tehlike altında olduğunu iyi bildiğinden son derece yavaş ve özenli çalışıyordu. Alevler güçlendikçe ateşi daha kalın dallarla besledi. Karın üstüne çömel-

miş, dalları karmakarışık vaziyette durdukları çalılıktan çekip çıkarıyor ve hemen ateşe atıyordu. Asla hata yapmaması gerektiğini biliyordu. Sıfırın altında altmış derece soğukta, üstelik bir de ayakları ıslanmışsa, insan ateşi ilk denemesinde yakmalıydı. Ayakları ıslak olmasaydı, ateş yakamasa bile patika boyunca bir kilometre koşarak kan dolaşımını düzeltebilirdi. Oysa eksi altmış derece soğukta, ıslanmış ve donmakta olan ayakların kan dolaşımının koşarak düzelmesi mümkün değildi. İstediği kadar hızlı koşsun, ıslak ayaklar çok daha hızlı donardı.

Bunları biliyordu adam. Geçen sonbaharda bu toprakların kıdemlisi olan Sulphur Deresi'ndeki adamdan dinlemişti; onun verdiği tavsiyelerin değerini artık anlıyordu. Daha şimdiden ayakları büsbütün hissizleşmişti. Ateş yakmak için mecburen eldivenlerini çıkarınca parmakları da hızla hissizleşti. Saatte altı kilometrelik yürüyüş hızı sayesinde kalbi bütün vücut yüzeyine ve uzuvlarına kan pompalamaya devam etmişti. Oysa durduğu an pompanın hareketi de yavaşlamıştı. Uzayın soğuğu gezegenin korunmasız ucuna vurmuş, tam bu korunmasız yerde bulunan adam da darbenin tüm etkisine maruz kalmıştı. Vücudunda dolaşan kan bu soğuk karşısında ürküp geri çekilmişti. Kanı da tıpkı köpek gibi canlıydı, köpek gibi o da bu feci soğuktan sakınmak, gizlenip kendini korumak istiyordu. Saatte altı kilometre yürüdüğü sürece ister istemez vücudunun yüzeyine pompalanan kan, şimdi kuytulara çekiliyordu. Kanın yokluğunu ilk hisseden, dış uzuvları oldu. Islak ayaklarının parmakları giderek daha hızlı donuyor, soğuğa maruz kalan elinin parmaklarıysa henüz donmaya başlamamış olsa da büyük bir süratle hissizleşiyordu. Burnuyla yanakları zaten donmaya başlamıştı; tüm vücudunu saran teniyse kanı çekildikçe daha çok ürperiyordu.

Ama güvendeydi artık. Sadece ayak parmakları, burnu ve yanakları dondan etkilenmiş olacaktı, çünkü ateş

harlı bir şekilde yanmaya başlamıştı. Şimdi ateşi, parmağı kalınlığındaki dallarla besliyordu. Bir dakika sonra bileği kalınlığında dalları ateşe atabilecek, o zaman pabuçlarını ve ıslak çoraplarını çıkaracak, onlar kururken önce karla ovuşturduğu ayaklarını ateşte ısıtabilecekti. Ateş, gayet güzel yanmıştı. Adam güvendeydi. Sulphur Deresi'ndeki eski toprağın tavsiyesini hatırlayıp gülümsedi. Eksi kırk beş derece soğuğun altında Klondike'ta kimsenin yalnız seyahat etmemesi kuralını koyarken ne de ciddiydi ihtiyar. Ama o buradaydı işte; yalnızdı, başına bir kaza gelmiş ve kendini kurtarmıştı. Bu ihtiyarlar da hanım evladı oluyor diye düşündü; en azından bazıları öyleydi. İnsanın yapması gereken tek şey telaşa kapılmamaktı. Nitekim kendisi sakin kalabilmişti. Gerçek erkekler tek başına da seyahat edebilirdi. Öte yandan yanaklarının ve burnunun bunca hızlı donması, amma da şaşırtıcıydı. El parmaklarının bu kadar kısa sürede cansızlaşabileceğini hiç aklına getiremezdi. Hayat, parmaklarından neredeyse çekilmişti; öyle ki bir dalı tutmak için bile beraberce çalışmalarını zorlukla sağlayabildiği parmakları, vücudundan ve kendisinden çok uzaklaşmış gibiydiler. Bir dala dokunduğunda, onu gerçekten tutup tutmadığını anlamak için bakması gerekiyordu. Parmak uçlarıyla adam arasındaki iletişim telleri, neredeyse kopmuştu.

Ama bunlar önemli değildi. Ateş karşısındaydı işte, çatırdıyor, gürüldüyor, raks ederek yükselen her alevde hayat vaat ediyordu. Pabuçlarının bağcıklarını çözmeye başladı. Buzla kaplanmışlardı; içlerindeki Alman malı kalın çoraplar dizlerinin yarı mesafesine kadar çıkan demir kılıflara benzemiş, pabuçların bağcıklarıysa bir yangın felaketi sonucunda kıvrılıp bükülerek düğüm olmuş çelik çubuklara dönmüştü. Bir an uyuşmuş eliyle bağcıkları çekiştirdi ama sonra ne kadar aptalca bir hareket yaptığını fark edip kınında duran bıçağına davrandı.

Daha bağcıkları kesememişken olanlar oldu. Kendi kabahati, daha doğrusu yanılgısıydı. Ladin ağacının altında yakmamalıydı ateşi. Açıkta yakmalıydı. Ağacın dibindeki çalılıkların içinden dalları çekip çekip hemen ateşin içine atıvermek kolay gelmişti tabii. Gel gör ki altında bu işi yaptığı ağacın dallarında biriken kar, belli bir ağırlığa ulaşmıştı. Haftalardır rüzgâr esmediği için de dallar hayli yüklüydü. Adam altından çekip aldığı her dalla birlikte ağacı azıcık sarsıyordu. Aslında fark edilmeyecek, en azından onu kaygılandırmayacak kadar küçük sarsıntılardı bunlar ama sonuçta ağaç, belli ki adamın başına bir felaket getirecek ölçüde sarsılmıştı. Üstteki ana dallardan biri taşıdığı kar yükünü aşağı döküverdi. Bu karlar da aşağıdaki dalların üstüne düşerek orada birikenleri düşürdü. Ağacın bütün dallarına yayılana kadar bu süreç devam etti. Karlar çığ gibi büyüyüp sonunda hiçbir uyarı vermeksizin doğrudan adamın ve ateşin üstüne inip ateşi söndürdüler. Ateşin yerinde artık karmakarışık bir taze kar yığını duruyordu.

Neye uğradığını şaşırmıştı adam. Ölüm hükmünü duymuş gibiydi. Bir an öylece oturup kısa süre önce ateşin bulunduğu yere bakakaldı. Sonra sükûnetini kazandı. Belki de Sulphur Deresi'ndeki ihtiyar doğru söylemişti. Bir yol arkadaşı olsaydı tehlikeden uzak olurdu şimdi; ateşi o yakabilirdi. Neyse, sonuçta ateşi yeniden yakmak yine ona düşüyordu ve ikinci kez hataya düşmemeliydi. Ateşi yakmayı başarsa bile ayak parmaklarından birkaçını yitirecekti büyük olasılıkla. Ayrıca ayakları da şimdiden fena halde donmuş olmalıydı ve ikinci ateş hazır olana kadar da hayli zaman geçecekti.

Düşünceleri bunlardı ama adam oturup bunlara kafa yoruyor değildi. Bu fikirler aklından geçerken boş durmuyor, ateş için bu kez açık arazide, hain bir ağacın söndüremeyeceği yerde yeni bir zemin hazırlıyordu. Sonra yine yükselen suların geride bıraktığı küçük dallardan ve kurumuş otlar-

dan topladı. Onları çekip çıkarmak için parmaklarını bir türlü bir araya getiremiyor, ancak avuçlayarak alabiliyordu. Böyle olunca istemediği çürümüş dallarla yosunlar da araya karışıyordu ama yapacak bir şey yoktu. Sistemli çalıştı, hatta ateş harlandıktan sonra kullanmak üzere bir kucak dolusu kalın dal topladı. O bunları yaparken onu ateş yakıcı olarak gören köpek de oturmuş, gözlerindeki hevesli beklenti ifadesiyle onu izliyor, ama ateş bir türlü yanmak bilmiyordu.

Her şey hazır olunca adam yeni bir huş kabuğu parçası çıkarmak için elini cebine soktu. Kabuğun orada olduğunu biliyor, cebini yoklarken parmaklarıyla hissedemese de çıtırtısını duyuyordu. Ancak ne kadar uğraşırsa uğraşsın, bir türlü tutamıyordu. Bütün bu süre boyunca zihninde, ayaklarının her an daha da donduğu gerçeği dönüp duruyordu. Bu düşüncenin neden olabileceği telaşa karşı koyup sükûnetini korudu. Dişleriyle çeke çeke eldivenlerini giydi ve kollarını ileri geri sallayarak var gücüyle ellerini iki yanına vurdu. Otururken başladığı bu harekete devam etmek için ayağa kalktı. Köpekse tüm bu zaman zarfında karın üstüne oturmuş, bol tüylü kurt kuyruğunu ön ayaklarına sıcacık dolayıp sivri kulaklarını dikerek dikkatle adamı izliyordu. Adam ellerini kollarını hareket ettirip hızla bacaklarına vururken, doğal giysisi içinde sıcak ve güvende olan köpeğe gözü takılınca bir haset duygusu kabardı içinde.

Bir süre sonra sürekli bacaklarına vurduğu parmaklarının ucunu az da olsa hissetmeye başladı. Duyduğu hafif karıncalanma güçlenerek adama acı veren bir iğne batma hissine dönüşse de o bunu memnuniyetle karşıladı. Sağ eldivenini çıkarıp huş kabuğunu aldı. Soğuğa maruz kalan parmakları anında yeniden hissizleşmeye başladı. Ardından kükürtlü kibrit destesini çıkardı. Ancak müthiş soğuk, parmaklarındaki hayatı anında çekip almıştı. Kibrit çöplerinin arasından birini tutmaya çalışırken hepsi deste halinde karın üstüne düştü. Yerden bir tane almaya çalıştı ama onu da ya-

pamadı. Donmuş parmakları ne hissediyor, ne de çöpü kavrayabiliyordu. Son derece dikkatliydi. Ayaklarının, burnunun, yanaklarının donmakta olduğu düşüncesini kafasından uzaklaştırıp kendini tamamen kibritlere verdi. Dokunma hissi yerine görme duyusuna başvurdu, dikkatle elini izledi ve kibrit çöpü destesinin iki yanına yaklaştıklarını gördüğünde parmaklarını kapadı, daha doğrusu iradesini kullanarak kapamaya çalıştı ama iletişim telleri tamamen kopmuş olmalıydı ki parmakları bu isteğine uymadı. Sağ eldivenini giyip elini şiddetle dizine vurdu. Sonra ikisi de eldivenli olan elleriyle kibrit çöpü destesini avuçlayıp bir sürü karla birlikte kucağına attı. Fazla ilerleme kaydedememişti.

Epey çabaladıktan sonra kibrit çöpü destesini bileklerinin arasına sıkıştırmayı başardı. Bu şekilde ağzına götürdü. Büyük bir çabayla açmayı başardığı ağzının etrafındaki buzlar çıtırdayıp kırıldı. Alt çenesini geriye doğru çekip üst dudağını yukarı kaldırarak kibrit çöpü destesini üst dişleriyle sıyırıp içlerinden bir tane almaya çalıştı. Birini almayı becerdi ama kucağına düşürdü. Yine ilerleme kaydedememişti. O kibriti bir türlü eline alamıyordu. Sonra bir yöntem buldu. Kibriti dişiyle tutup bacağına sürttü. Ancak yirmi kere sürttükten sonra yandı kibrit. Yanan kibriti dişiyle huş kabuğuna tuttu. Bu kez de yanan kükürdün dumanı burnuna kaçıp akciğerlerine dolunca kendini tutamayıp öksürdü. Kibrit karın üstüne düşüp söndü.

Bunun ardından gelen ama kendini dizginlemeye çalıştığı umutsuzluk anında, Sulphur Deresi'ndeki ihtiyar haklı diye düşündü: hava kırk beş derecenin altına düştüğünde yola bir arkadaşla birlikte çıkmak şarttı. Ellerini yine vücuduna vurdu ancak hiçbir şey hissetmedi. Sonra birden dişleriyle iki eldivenini de tutup çıkardı. Kibrit çöpü destesini bileklerinin arasına kıstırdı. Kol kasları henüz donmadığı için bileklerini birbirine sıkıca bastırabiliyordu. Bütün desteyi bacağına sürttü. Alevler parladı; yetmiş çöp birden yanmıştı! Onları

söndürecek rüzgâr da yoktu. Boğucu dumandan kaçmak için başını yana çevirip yanan kibrit destesini huş kabuğuna tuttu. Tutarken de elinde bir şey hissetti. Eti yanıyordu. Kokusunu alabiliyordu. Çok derinlerinde biraz da sızısını hissedebiliyordu. Bu his giderek şiddetlenen bir acıya dönüştü. Acıya katlanarak yanan kibrit destesini kabuğa tutmaya devam etti ama yanan elleri, beceriksizce tuttuğu kibritlerle huş kabuğu arasına girerek alevlerin çoğunu kendine çektiğinden kabuk hemen tutuşmuyordu.

Sonunda acıya dayanamayıp ellerini birbirinden ayırdı. Yanan kibritler karın içine düşüp cızlayarak söndü ama huş kabuğu tutuşmuştu. Alevin içine kuru otlardan ve ince dallardan atmaya başladı. Tam istediği dalları seçip alamıyordu çünkü yakacakları yerden kaldırabilmek için bileklerini kullanmak zorundaydı. Aldığı dallara, çürümüş ağaç parçacıklarıyla yosunlar yapışıyordu; dişleriyle mümkün olduğunca bunları temizledi. Beceriksizce ama büyük bir özenle besliyordu ateşi. Çünkü ateş, hayat demekti, sönmemeliydi. Kanın vücudundan çekilmesi sonucunda adam artık titremeye başlamış, daha zor hareket eder olmuştu. Küçük ateşin tam üstüne koca bir yosun parçası düştü. Parmağıyla yosunu iterek oradan çıkarmaya çalıştı ama her tarafı titrediği için fazla itince yanan otlarla küçük dallar birbirinden ayrılıp dağıldı ve henüz çok güçsüz olan ateşin merkezi bozuldu. Onları iterek tekrar bir araya getirmeye çalıştı ama gergin şekilde çabalarken titremesi iyice artınca küçük dallar toplanamayacak biçimde dağıldı. Her bir dal son kez puflayıp teker teker söndü. Ateş yakıcı, ateşi yakamamıştı. Duygularını yitirmiş halde etrafına bakınırken gözleri köpeğe takıldı; ateşten geriye kalanların öbür tarafında karın üstünde oturuyor, kamburunu çıkararak huzursuzca kımıldanıyor, hevesli bir sabırsızlıkla ön ayaklarından önce birini sonra ötekini hafifçe kaldırıp indirerek vücut ağırlığını birinden ötekine aktarıyordu.

Köpeğin bu görüntüsü adamın aklına korkunç bir fikir getirdi. Kar fırtınasına yakalandığında bir sığır öldürüp gövdesinin içine girerek hayatta kalmayı başaran adamın hikâyesini hatırladı. Köpeği öldürecek, hissizliği geçene kadar ellerini sıcacık gövdesinin içine sokacaktı. İşte o zaman bir ateş daha yakabilirdi. Köpekle konuşup yanına çağırdı ama sesinde, adamın daha önce böyle konuştuğunu hiç duymayan köpeği ürküten tuhaf ve korkutucu bir tını vardı. Bir şeyler ters gidiyordu; köpeğin şüpheci doğası tehlikeyi sezmiş, tehdidin ne olduğunu tam anlamasa da bir şekilde zihninde adama karşı bir tedirginlik uyanmıştı. Adamın sesini duyunca kulaklarını geriye yatırdı, huzursuz hareketleri ve ön ayaklarını kaldırıp indirişleri daha da belirgin hale geldi ama adamın yanına gitmedi. Bu kez adam elleri ve dizleri üstünde emekleyerek köpeğe yanaşmaya başladı. Bu alışılmadık duruş köpeği iyice şüphelendirdi ve ufak ufak yana kayarak uzaklaştı.

Adam bir süre karın üstünde oturup sakinleşmeye çalıştı. Dişlerinin yardımıyla eldivenlerini giydi, ayağa kalktı. Ayaklarındaki hissizlik yerle olan bağlantısını kopardığı için ayağa kalktığından emin olmak amacıyla önce aşağı baktı. Ayakta durması köpeğin kafasındaki şüphe bulutlarını dağıtmaya başladı. Üstüne adam bir de buyurgan dille, sesinde kamçı tınısıyla konuşunca, köpek alıştığı bağlılığı gösterip onun yanına gitti. Köpek uzanabileceği bir mesafeye geldiği anda adam kontrolünü kaybetti. Kollarını bir anda köpeğe uzattı ancak ellerinin kavrayamadığını, parmaklarınınsa bükülemediği gibi, bir şey de hissedemediğini fark edince gerçek bir şaşkınlık yaşadı. Bir an için ellerinin donduğunu ve giderek buz kesilmekte olduğunu unutmuştu. Yine de her şey o kadar hızlı oldu ki köpek kaçamadan adam onu yakalayıp kollarını vücuduna doladı. Karın üstüne oturdu, köpek kâh hırlayarak, kâh inleyerek mücadele ederken onu bu vaziyette tuttu.

Ne var ki bütün yapabileceği bu kadardı; kollarıyla köpeğin vücudunu sarıp orada öylece oturuyordu. Köpeği öldüremeyeceğini anlamıştı. Bunu yapmasının yolu yoktu. İşe yaramaz elleriyle ne onu boğabilir, ne de bıçağını kınından çıkarıp elinde tutabilirdi. Köpeği bıraktı. Hayvan vahşi bir sıçramayla uzaklaştı, kuyruğu bacaklarının arasındaydı ve hâlâ hırlıyordu. On metre kadar uzakta durup kulaklarını dikerek merakla adamı inceledi. Adamsa ellerinin yerini bulmak için aşağı baktı ve kollarının ucunda asılı durduklarını gördü. İnsanın ellerinin yerini bulmak için gözlerini kullanmak zorunda kalması çok tuhaftı, şaşırttı onu. Kollarını öne arkaya sallamaya, eldivenin içindeki ellerini yanlarına vurmaya başladı. Beş dakika boyunca olanca kuvvetiyle bu hareketi sürdürünce kalbi titremesini durduracak kadar kan pompaladı vücut yüzeyine. Ama ellerinde yine his uyanmamıştı. Ellerinin, kendisinden bağımsız birer ağırlık gibi kollarının ucunda asılı durduğu izlenimine kapıldı ve aşağı doğru bakarak bu izlenimin kaynaklandığı noktayı bulmaya çalıştı ama bulamadı.

Ağır, bunaltıcı bir ölüm korkusu sardı adamı. Artık meselenin sadece el ve ayak parmaklarının donmasıyla ya da el ve ayaklarını kaybetmekle sınırlı kalmadığını, her şeyin onun aleyhine olduğu bir ölüm kalım meselesine dönüştüğünü fark ettiğinde bu korku daha da şiddetlendi. Telaşa kapıldı, dönüp dere yatağındaki o belli belirsiz eski patika boyunca yukarı doğru koşmaya başladı. Arkasına takılan köpek de mesafesini koruyarak ona ayak uydurdu. Hayatında hissetmediği ölçüde büyük bir korkuya kapılmıştı adam, hedef gözetmeksizin, körlemesine koşuyordu. Karları yarıp geçerek bata çıka ilerlerken yavaş yavaş her şeyi tekrar görmeye başladı: derenin kıyılarını, derede sürüklenmiş yaşlı ağaç kütüklerini, yapraksız kavakları ve gökyüzünü. Koşması, kendini daha iyi hissetmesine neden olmuş, titremesi durmuştu. Belki koşmaya devam ederse ayaklarındaki

don çözülebilir ve hatta yeterince uzağa koşabilirse kampa, arkadaşlarına ulaşabilirdi. Birkaç el ve ayak parmağını kaybedeceği, yüzünün bir kısmının da eski durumuna dönemeyeceği belliydi ama kampa vardığında çocuklar ona bakar, diğer uzuvlarını kurtarabilirlerdi. Bununla birlikte kampın kilometrelerce uzakta olduğunu, asla oraya varıp arkadaşlarına kavuşamayacağını, daha şimdiden birçok yerinin donduğunu ve kısa süre içinde tamamen kaskatı kesilip öleceğini söyleyen başka bir düşünce daha dolanıyordu kafasında. Bu düşünceyi bastırmaya çalışıyor, dikkate almayı reddediyordu. Bu düşünce zaman zaman kendini öne çıkarıp sesini duyurmak istese de adam onu geri itiyor, aklını başka şeylerle meşgul etmeye çaba gösteriyordu.

Yere basıp vücudunun ağırlığını taşırken hissedemediği kadar donmuş olan ayaklarıyla koşabilmesi çok tuhafına gitti. Sanki yerle hiçbir bağlantısı olmadan, yüzeyin üstünde kayarak gidiyor gibiydi. Bir keresinde kanatlı bir Merkür[4] resmi görmüştü, acaba Merkür de dünyanın üzerinde süzülürken kendisi gibi mi hissederdi diye merak etti.

Kampa kadar koşup arkadaşlarına kavuşma fikrinin bir kusuru vardı: o kadar uzun süre dayanacak gücü yoktu. Birkaç kere sendeledi, sonunda tökezleyip yere yuvarlandı. Ayağa kalkmaya çalıştı ama yapamadı. Oturup biraz dinlenmesi gerektiğine karar verdi, ayağa kalkabildiğindeyse sadece yürüyerek yola devam edecekti. Biraz oturup nefeslenince ısınmış ve rahat hissetti kendini. Titremesi durmuştu, hatta göğsünde ve bütün vücudunda bir sıcaklık dolaşıyormuş gibi geldi. Yine de burnuna ve yanaklarına dokunduğunda bir şey hissetmedi. Demek ki koşmak, bu organlarının donunu çözmeyecekti. Ellerini ve ayaklarını da çözmeyecekti. Sonra donun giderek vücuduna yayılmakta olduğunu düşündü. Bu düşünceyi bastırmaya, unutmaya, yerine başka şeyler düşünmeye çalıştı; nasıl bir telaşa neden olabileceğinin farkındaydı ve telaşa kapılmaktan korkuyordu. Ama bu

düşünce bir yere gitmeyip direndi ve en sonunda gözlerinin önüne, vücudunun tamamen donduğuna dair bir görüntünün gelmesine yol açtı. Bu kadarı da fazlaydı artık, yol boyunca yeniden çılgınca koşmaya başladı. Bir ara yavaşlayıp yürüse de donun vücuduna yayıldığı düşüncesi tekrar koşmasına neden oldu.

Bütün bu zaman zarfında köpek de adamın peşindeydi. Adam ikinci kez yere düştüğünde köpek de yüzünü ona dönüp kuyruğunu ön ayaklarının üstüne kıvırarak karşısına oturdu, meraklı ve hevesli gözlerle onu izledi. Hayvanın sıcak ve güvende oluşu adamı kızdırınca sövüp saymaya başladı, köpek yatıştırıcı bir tavırla kulaklarını indirene kadar da durmadı. Bu sefer titreme daha da çabuk geldi adama. Dona karşı verdiği savaşı kaybediyordu. Don, her yandan vücuduna sızmış, ilerliyordu. Bu düşünce onu tekrar koşturdu ama yüz metre bile gidemeden tökezleyip baş üstü yere çakıldı. Onun son telaşıydı bu. Nefeslenip kendini dizginleyince oturdu ve ölümü sükûnetle karşılama düşüncesini kafasında ölçüp tarttı. Bu düşünce aklına bu ifadelerle gelmemişti gerçi. Kendini aptal durumuna düşürdüğünü, başı kesilmiş tavuk gibi oradan oraya koşturup durduğunu düşünüyordu, aklından geçen benzetme buydu. Nasıl olsa donmaya mahkûmdu, hiç olmazsa bunu yakışık alır biçimde karşılayabilirdi. Yeni bulduğu bu iç huzuruyla birlikte uykunun da ilk belirtileri ortaya çıktı. Ölüme uyuyarak varmak ne güzel bir fikir diye düşündü. Sanki yatıştırıcı bir ilaç almış gibi olacaktı. Donmak, insanların sandığı kadar kötü bir şey değildi. Ölmenin çok daha feci yolları vardı.

Arkadaşlarının ertesi gün cesedini nasıl bulacağını canlandırdı zihninde. Birden kendini arkadaşlarının arasında gördü; yol boyunca yürüyüp onu arıyorlardı. Onlarla beraber yürürken yolun bir kavisini dönünce karların içinde yatan cesedini buldular. Artık kendisine ait değildi, o anda bile kendinden çıkmış, çocuklarla birlikte durup karların üs-

tündeki bedenine bakıyordu. Çok ama çok soğuk diye düşündü. Birleşik Devletler'e döndüğünde eşine dostuna gerçek soğuk neymiş, anlatacaktı. Sonra Sulphur Deresi'ndeki ihtiyarın görüntüsü geldi gözlerinin önüne. Son derece berrak bir biçimde görüyordu onu; sıcacıktı, rahatı yerindeydi ve piposunu içiyordu.

"Haklıymışsın moruk, haklıymışsın" diye mırıldandı Sulphur Deresi'ndeki bu eski toprağa.

Sonra hayatında tattığı en rahat, en huzur verici uykuya dalıp gitti. Köpek adamın karşısında oturmuş, bekliyordu. Kısacık gün, uzun ve aheste bir alacakaranlığa dönüyordu. Ateş yakılacağına dair en ufak bir işaret yoktu; ayrıca köpek, karın üstünde öylece oturup ateş yakmayan bir adamı ömründe görmemişti. Alacakaranlık koyulaşırken köpeğin ateş özlemi ona egemen oldu, ön ayaklarını birbiri ardına kaldırıp indirirken usulca inlemeye başladı ve sonra adamdan işiteceği azarın beklentisiyle kulaklarını yatırdı. Ama adam sesini çıkarmıyordu. Bunun üzerine daha yüksek sesle inlemeye başladı. Sonra da sürünerek adama yaklaştı ve ölümün kokusunu aldı. Bu koku tüylerini kabarttı hayvanın, onu geri kaçırdı. Buz gibi gökyüzünde ışıl ışıl şavkıyan, sıçrayıp dans eden yıldızların altında bir uluma tutturarak biraz daha oyalandı. Sonra döndü, başka ateş yakıcılar ve başka yemek vericiler bulmak üzere yerini iyi bildiği kampa doğru tez adımlarla yola koyuldu.

Ateş Yakmak

Uzun kara ve deniz yolculuklarına çıkarken insanın yanında bir yol arkadaşının bulunması, genel olarak dünyanın her yerinde istenen bir şeydir. Tom Vincent'ın öğrendiği üzere Klondike'taysa böyle bir yol arkadaşı kesinlikle şarttır. Ne var ki Tom Vincent bunu soyut kurallar aracılığıyla değil, başına gelen acı bir deneyimin sonucunda öğrenmişti.

Kuzey Topraklarında insanların hareketlerine yön veren kurallardan biri, "Asla tek başına yola çıkma" der. Tom Vincent bu kuralı birçok kez duymuş ve her seferinde kahkahalarla gülmüştü; çünkü o hem kendine hem de kafasının ve ellerinin gücüne güvenen, iri kemikli ve bol adaleli, dalyan gibi bir gençti.

Tom Vincent'a soğuğa saygı göstermeyi ve buz gibi havayla mücadele etmiş adamların edindiği bilgelik karşısında hürmetle eğilmeyi öğreten bu deneyim, iç karartıcı bir ocak günü yaşandı.

Arkadaşlarının maden aradığı ve geyik avladığı yere, Paul Deresi ile Cherry Deresi'ni ayıran tepeye çıkmak üzere sırtında denk edilmiş hafif bir yükle Yukon üzerindeki Calumet Kampı'ından ayrılıp Paul Deresi boyunca yukarı doğru yürümeye başlamıştı.

Hava sıfırın altında elli derece, tek başına gideceği yol yaklaşık elli kilometreydi ama Tom Vincent bunu hiç dert

etmiyordu. Hatta tersine, damarlarına ılık ılık kan pompalayan kalbiyle ve kaygısız, mutlu zihniyle ıssızlığın ortasında kıvrıla kıvrıla ilerlemekten memnundu. Çünkü o da arkadaşları da yukarıda, Cherry Deresi'nin aktığı yamaçta turnayı gözünden vuracaklarından emindiler. Ayrıca Dawson'dan onların yanına, Birleşik Devletler'deki evlerinden gelmiş mutluluk dolu mektuplarla birlikte dönüyordu.

Tom Vincent sabahın yedisinde pabuçlarının topuklarını Calumet Kampı'na döndüğünde hava hâlâ kapkaraydı. Saat dokuz buçukta gün ağardığında altı kilometrelik düzlüğü bir uçtan bir uca geçmiş ve Paul Deresi boyunca on kilometre tırmanmıştı. Üzerinde çok az gidilip gelindiği belli olan patika, dere yatağı boyunca devam ettiği için yolunu yitirmesi gibi bir olasılık yoktu. Dawson'a, Cherry Deresi ve Indian Nehri üzerinden gitmişti, bu yüzden ilk kez geldiği Paul Deresi tarafını tanımıyordu. Saat on bir buçukta, kendisine tarif edildiği gibi derenin çatalına vardı ve yaklaşık yirmi beş kilometrelik bir mesafeyi, yani yolun yarısını kat etmiş olduğunu anladı. Doğal olarak yolun bundan sonrasının daha zorlu olacağını biliyordu ve şimdiye kadar gayet güzel ilerlediğinden öğle yemeğini hak ettiğini düşündü. Sırtından denkini indirip devrilmiş bir ağacın kütüğüne oturdu; sağ elindeki tek parmaklı eldivenini çıkararak elini gömleğinin altına, çıplak tenine kadar soktu ve orada mendile sarılmış halde duran, arasına domuz pastırması konulmuş iki küçük ekmeği çekip çıkardı; onları donmadan taşımanın tek yoluydu koynunda saklamak.

Uyuşmaya başlayan parmaklarından eldivenini hemen giymesi uyarısını aldığında, ilk lokmasını çiğnemeyi henüz bitirmemişti bile. Eldivenini giydi ama bir yandan da soğuğun insanı nasıl bu kadar çabuk ısırıp etkileyebildiğine şaşmadan edemedi. Hiç şüphesiz bunun gördüğü en keskin soğuk olduğunu düşündü.

Karın üzerine tükürdü; Kuzey Topraklarında soğuğu ölçmek için sık kullanılan bir yöntemdi bu. Anında buza kesip

katılaşan tükürüğünden gelen keskin çatırtı ürküttü onu. Calumet'ten yola çıktığı sırada ispirtolu termometre sıfırın altında elli dereceyi gösteriyordu ama o zamandan bu yana havanın daha da soğuduğuna emindi, aklının alamayacağı kadar soğumuştu hem de.

Daha ilk ekmeğinin yarısını bile yememişken soğuktan titremeye başladığını hissetti. Son derece tuhaf bir şeydi bu onun için. Böyle duramayacağına karar verip denkinin kayışlarını omuzlarına geçirdi, ayağa fırladı ve yol boyunca yukarı doğru canlı bir koşuya başladı.

Birkaç dakika böyle gittikten sonra vücut ısısını tekrar kazanınca uzun adımlarla sabit bir yürüyüş tutturdu; bir yandan da katır kutur ekmeklerini yiyordu. Nefesini dışarı verirken oluşan nemin yarattığı buz tabakası, dudaklarıyla bıyıklarını kaplayarak aşağı sarkmış, çenesinde küçük bir buzulun oluşmasına neden olmuştu. Zaman zaman burnuyla yanakları hissizleşiyor, o da kan tekrar hücum edip ısıtana kadar bu organlarını ovuşturuyordu.

Oralarda çoğu insan yola çıkarken burunluk takardı, nitekim ortakları da takmıştı ama Tom Vincent bu tür "kız şeylerine" burun kıvırırdı ve şimdiye kadar yokluğunu hiç hissetmemişti. Şimdiyse sürekli burnunu ovuşturmak zorunda kalmasından anlaşıldığı üzere, bir burunluğa ihtiyaç duyuyordu.

Yine de neşenin, taşkın bir sevincin heyecanını yaşıyordu içinde. Doğanın güçlerine boyun eğdirerek bir şey yapıyor, bir şey başarıyordu. İçindeki hayatın bütün gücüyle bir kahkaha attı ve sıktığı yumruklarıyla meydan okudu buza, soğuğa, dona. Soğuğun efendisiydi o. Ne yapıyorsa soğuğa karşın yapıyordu. Soğuk onu durduramazdı. Cherry Deresi sırtına varacaktı.

Doğanın güçleri zorlu olabilirdi ama o onlardan daha güçlüydü. Bu gibi zamanlarda hayvanlar inlerine saklanır, burunlarını bile dışarı çıkarmazlardı. Ama o saklanmamıştı.

Dışarıdaydı; soğukla yüzleşiyor, onunla savaşıyordu. O bir erkekti, her şeyin efendisiydi.

Böylece Tom Vincent, mağrur bir neşeyle ve kuvvetli adımlarla yürüyüşüne devam etti. Bir saat sonra derenin dağa yakın aktığı yerde yolun bir kıvrımını döndü ve kuzeyde yolculuk edenlerin başına gelebilecek en zararsız görünen ama en büyük tehlikelerden biriyle karşı karşıya kaldı.

Dere, yüzeyinden kayalık dibine kadar taş gibi donmuştu ama dağın birkaç yerinden kaynak suları fışkırıyordu. Bu kaynaklar asla donmaz, en keskin soğuk bile en fazla dökülme hızlarını yavaşlatabilirdi. Üstlerine yayılmış kar örtüsü sayesinde donmaktan korunan bu kaynakların suları aşağı süzülerek dereyi kaplayan buz tabakasının üzerinde sığ havuzlar oluştururdu.

Bu havuzların yüzeyi giderek kalınlaşıp katılaşacak ince bir buz tabakasıyla örtülür, akmaya devam eden kaynak suları sonunda bu tabakanın da üstüne çıkarak ilk havuzun üzerinde ikinci bir havuz oluşturur ve bunun da üstü ince bir buz tabakasıyla kaplanırdı.

Böylece en altta derenin taş gibi sağlam buzu, onun üstünde muhtemelen on beş yirmi santim derinliğinde su, suyun üzerinde ince bir buz tabakası, bu tabakanın üzerinde tekrar on beş santim su ve bu suyun üzerinde başka bir ince buz tabakası olurdu. Bir de bu son katmanın üstüne iki üç santim kar yağarsa, tuzak tamamlanırdı.

Tom Vincent bozulmamış kar yüzeyinde gizlenen tehlikeye dair bir işaret göremedi. Kenarlarda kar kabuğu kalın olduğu için, Tom Vincent buz tabakasını kırdığında havuzun ortalarına kadar gelmişti.

Aslında kendi içinde önemsiz bir aksilik sayılırdı bu, ne de olsa bir adam otuz santim derinliğindeki suda boğulmazdı. Gelgelelim sonuçları bakımından başına gelebilecek en ciddi kaza buydu.

Buz tabakasını kırdığı an soğuk suyun ayaklarıyla ayak bileklerine değdiğini hissedip birkaç hamlede kıyıya çıktı.

Son derece serinkanlı ve aklı başındaydı. Yapılacak şey, yapılabilecek tek şey, bir ateş yakmaktı. Çünkü Kuzey Topraklarının bir başka kuralı şöyle der: *Eksi otuz dereceye kadar ıslak çoraplarla yola devam edebilirsin ama daha soğuk havalarda ateş yak.* O anda hava, eksi otuz dereceden neredeyse iki kat daha soğuktu ve Tom Vincent bunu gayet iyi biliyordu.

Ayrıca Tom Vincent son derece dikkatli davranması gerektiğini ve eğer ateşi ilk denemesinde yakamazsa ikinci seferde yakma olasılığının hayli azalacağını da biliyordu. Kısacası hiç hata yapmaması gerektiğinin farkındaydı. Bir dakika öncesinin kuvvetli, kabına sığmayan, doğanın güçlerine boyun eğdirmekle övünen adamı, şimdi tam da o güçlere karşı hayatta kalma mücadelesi veriyordu; Kuzey Topraklarında yolculuk edenlerin evdeki hesabına eklenen bir litrecik su, işte bunca değişikliğe neden olurdu.

Kıyının dereye çıkıntı yaptığı bir yerde kümelenmiş çam ağaçlarının çevresinde, baharda yükselen suların getirip bıraktığı bir sürü ince dal ve çalı çırpı yığılmıştı. Yaz boyunca güneşi yiyip iyice kurumuşlar, tutuşmak için bir kibritin çakmasına bakıyorlardı.

İnsanın ellerinde Alaska işi tek parmaklı o koca eldivenlerden varsa ateş yakması mümkün değildir; bu yüzden Tom Vincent da eldivenlerini çıkardı, yeterli sayıda küçük dal topladı, vurarak üstlerindeki karları döktü ve sonra ateşini tutuşturmak için yere diz çöktü. İç ceplerinin birinden kibritlerini ve bir huş ağacı kabuğu şeridini çıkardı. Bu kibritler, yüz adetlik deste halindeki Klondike tarzı kükürtlü çöplerdi.

Desteden bir kibrit çekip pantolonuna sürterek yakarken parmaklarının ne kadar çabuk donmaya başladığını fark etti. Huş ağacı kabuğu, kupkuru bir kâğıt misali anında parlak alevlere büründü. Ateş en ince dallar ve en düzgün çalı çırpıyla dikkatlice beslenmeli, alevlerin üstüne titrenmeliydi. Tom Vincent'ın gayet iyi bildiği gibi bu işler hiç aceleye gel-

mezdi ve parmakları şimdiden kaskatı kesilse de acele etmedi.

Bir anda gelen o ilk soğuk ısırığı duygusunun ardından yoğun, can sıkıcı bir ağrının saplandığı ayağı, süratle hissizleşiyordu. Neyse ki alevler henüz çok fersiz de olsa ateşi yakmayı başarmıştı; az miktarda karla hızlı hızlı ovuşturarak ayağını kısa sürede iyileştirebileceğini biliyordu.

Tam da ateşe ilk kalın dalları yerleştirirken feci bir şey oldu. Başının tepesindeki çam dallarının üstünde biriken dört aylık kar o kadar hassas bir dengede duruyordu ki Tom Vincent'ın kuru dalları toplarken yarattığı kıpırtılar o dengeyi bozmaya yetmişti.

Önce en tepedeki dalın üstündeki karlar yerinden oynayıp altındaki dallarda bulunan karların üstüne düştü ve onları da düşürdü. Bütün o karlar birike birike aşağı dökülerek Tom Vincent'ın başıyla omuzlarına çarptılar ve ateşini söndürdüler.

Tom Vincent ne kadar büyük bir tehlike altında olduğunu iyi bildiği için soğukkanlılığını koruyordu. Hemen bir ateş daha yakmaya girişti ama parmakları o kadar hissizleşmişti ki artık onları kıvıramıyor, toplayacağı dalları ve çalı çırpıyı iki elinin parmak uçlarını bir araya getirerek tutmak zorunda kalıyordu.

Sıra kibrit çakmaya gelince kibrit destesinin içinden bir tane çöp çıkarmada büyük sıkıntı çekti. Nasıl ettiyse sonunda bir çöpü almayı ve yine büyük çaba göstererek işaret parmağıyla başparmağı arasında tutmayı başardı. Ancak kibriti sürterken karın içine düşürdü ve bir daha da oradan alamadı.

Umutsuz bir halde ayağa kalktı. Ayak bilekleri fena halde sızlasa da vücudunun, ayaklarının üzerindeki ağırlığını hiç hissedemiyordu. Eldivenlerini giydi, karlar yakacağı yeni ateşin üzerine de dökülmesin diye biraz kenara çekildi, sonra da ellerini şiddetle bir ağacın gövdesine vurdu.

Bu sayede desteden ikinci bir çöp ayırıp çakmayı ve kalan huş kabuğu parçasını tutuşturmayı başardı. Ama artık ürpermeye başlamıştı, bütün vücudu titriyordu ve alevlerin üstüne ilk dalları yerleştirmeye çalışırken eli biraz fazla sarsılınca o küçücük alevler sönüverdi.

Soğuk onu fena hırpalamıştı. Elleri işe yaramaz haldeydi. Neyse ki çaresizlik içinde eldivenlerini giyip yol boyunca yukarı doğru koşmaya başlamadan önce kibrit çöpü destesini geniş ağızlı dış cebine atacak sağduyuya sahipti. Yine de kısa sürede anlayacağı gibi, insan eksi elli derece, hatta daha soğuk bir havada ne kadar koşarsa koşsun, ıslak ayaklarının donmasını engelleyemezdi.

Derenin keskin bir kıvrımına geldi; buradan iki kilometre kadar ileriyi görebiliyordu. Yardım alabileceği tek bir kimse olmadığı gibi en ufak bir iz bile yoktu; yalnızca beyazlara bürünmüş ağaçlar, bembeyaz tepeler, ıssız bir soğuk ve arsız, küstah bir sessizlik, o kadar! Keşke yanında ayağı donmamış bir yol arkadaşı olsaydı diye düşündü; sadece böyle bir yoldaş onu kurtaracak ateşi yakabilirdi.

Sonra şans eseri bakışları yükselmiş suların getirip bıraktığı başka bir dal ve çalı çırpı yığınına takıldı. Tek bir kibrit bile çakabilse cayır cayır yanarlardı kesin. Artık hiç kıvıramadığı kaskatı parmaklarıyla cebinden bir deste kibrit çıkardı ama içlerinden bir tane almanın imkânsız olduğunu gördü.

Yere çöktü, kibrit destesini dizlerinin üstünde beceriksizce evirip çevirmeye başladı ve sonunda, elde tutulan avcı bıçağının ucu avuçtan nasıl dışarı taşarsa kibrit destesini de kükürtlü uçları öyle dışarı taşacak şekilde avucuna yerleştirdi.

Oysa parmakları dimdik duruyordu. Kibritleri kavrayamıyorlardı. Öteki elinin bileğini parmaklarına dayayıp onları üstten desteye doğru bastırarak bunu da halletti. Bu şekilde iki eliyle tuttuğu kibritleri defalarca pantolonuna sürterek sonunda yakmayı başardı. Fakat alevler elini yakınca istem-

sizce bileğini gevşetti. Kibrit destesi karların üstüne düştü ve boş yere onları almaya uğraşırken cızlayıp söndü.

Tom Vincent yeniden koşmaya başladı ama bu kez feci halde korkmuştu. Ayakları tamamen duyarsızlaşmıştı. Bir keresinde ayak parmaklarını karın içine gömülmüş bir kütüğe çarptı ama bu darbe onu karların içine düşürerek sırtını incitmesine neden olmak dışında hiçbir şey hissettirmedi.

Paul Deresi'nin çatalından yukarıda bir yerlerde sığın geyiği avcılarının kampı olduğuna dair kulağına gelen lafları hatırladı. Yakınlarda olmalı diye düşündü, orayı bulursa kurtulabilirdi. Nitekim beş dakika sonra kamp karşısına çıktı ama ıssızdı, terkedilmişti. İyice yığılan karlar, vaktiyle içinde avcıların uyuduğu çam ağacından yapılma sığınağın içine kadar girmişti. Yere çöküp hıçkırarak ağlamaya başladı. Her şey bitmişti artık, bu korkunç soğukta buza dönmüş bir ceset haline gelmesi bir saati bile bulmazdı.

Ancak içindeki yaşama azmi çok güçlüydü, tekrar ayağa fırladı. Hızlıca düşünüyordu. Kibritler elini yaksa ne olurdu ki? Yanmış eller, ölü ellerden daha iyiydi. Hatta elsiz kalmak bile ölmekten iyiydi. Yükselen suların kıyıya bıraktığı başka bir çalı çırpı yığınına denk gelene kadar yol boyunca bata çıka yürüdü. İnce ve kalın dallar, yapraklar, otlar vardı, hepsi kupkuruydu ve tutuşmak için bir alev bekliyordu.

Tekrar yere oturup kibrit çöplerini dizlerinin üzerinde evirip çevirerek yine avucuna aldı, sonra öteki elinin bileğiyle hissiz parmaklarını kibritlerin üstüne kıvırıp bastırarak desteyi orada tuttu. İkinci sürtüşünde deste alev aldı; acıya dayanabilirse canını kurtaracağını biliyordu. Kükürt dumanı nefesini kesiyor, mavi alevler ellerinin derisini yalıyordu.

Önceleri bir şey hissetmedi ama alevler çabucak donmuş yüzeyin altına geçti. Yanan etin, kendi etinin güçlü kokusu doldu burnuna. Çektiği acıyla kıvrandı ama dayandı. Dişini sıkıp kibritlerden berrak, beyaz alevler yükselene dek öne

arkaya sallanıp durdu, sonra da o alevlerle yaprakları ve otları tutuşturdu.

Kaygıyla geçen beş dakikanın ardından ateş giderek güçleniyordu. Sonra kendini kurtarmak için çalışmaya başladı. Cesur önlemler alması gereken uç bir noktadaydı ve o da bu önlemleri aldı.

Kimi zaman karla ovarak, kimi zaman alevlerin içine sokarak ve tekrar tekrar ağaçların sert kabuklarına vurarak sonunda ellerini yeniden kullanabilecek kadar kan dolaşımının başlamasını sağladı. Avcı bıçağıyla denkinin kayışlarını kesti, dürülmüş battaniyesini açtı, kuru çoraplarını çıkardı.

Sonra pabuçlarını kesip ayağından çoraplarını çıkardı. Ellerini kurtarayım derken bu kez de ayakları ateşten uzakta kalmıştı, onları karla ovdu. Elleri hissizleşene kadar ovdu, sonra da battaniyesiyle ayaklarını iyice sarıp ellerini ateşte ısıttıktan sonra ovmaya devam etti.

Donmanın en kötü etkileri geçene kadar tam üç saat boyunca uğraşıp durdu. Bütün geceyi ateşin başında geçirip ertesi gün geç saatte topallaya topallaya, acınacak halde Cherry Deresi'ndeki kampa ulaştı.

Bir ay içinde tekrar ayağa kalkmayı başardı, gerçi bundan böyle ayak parmakları soğuğa karşı daima hassas olmaya mahkûmdu. Bir de gayet iyi biliyordu ki ellerindeki yaralar mezara kadar kendisiyle birlikte kalacaktı. Ve "*Asla tek başına yola çıkma!*" artık onun için de kuzeyin ana kuralıydı.

Yaşama Azmi

"Hepsinden geriye bir bu söz kalacak:
Yaşadılar ve attılar zarlarını.
Oyundan çok şey kazanılacak,
Ama yitireceğiz zarların en hasını."

Aksaya aksaya, acılar içinde derenin kıyısından aşağıya inen iki adamdan öndeki, keskin kayaların arasında tökezledi. Yorgundular, zayıftılar, uzun süredir çektikleri zorluklardan ötürü bezgin bir sabır ifadesi oturmuştu suratlarına. Omuzlarına kayışlarla bağladıkları battaniyeden çıkınların ağır yükünü taşıyorlardı. Alınlarından geçirdikleri kafa bantları bu çıkınları destekliyordu. İkisinde de birer tüfek vardı. Kambur kambur yürüyorlardı; omuzlar hayli önde, başlar daha da önde, gözler yerde...

İkinci adam, "Keşke şu bizim zulada yatan fişeklerin hiç olmazsa ikisi yanımızda olsaydı!" dedi.

Sesinde en ufak bir ifade yoktu; o kadar yavan konuşmuştu. Kayalara çarpa çarpa köpüklenen derenin içine aksayarak adım atan öndeki, cevap vermeye tenezzül bile etmedi.

Diğer adam onun hemen arkasındaydı. Pabuçlarını çıkarmadılar, çünkü su buz gibiydi; o kadar soğuktu ki bilekleri sızladı, ayakları uyuşmaya başladı. Derenin hızlı akıntısının dizlerine çarptığı yerlerde ikisi de ayakları yerden kesilmesin diye mücadele ederken yalpalıyordu.

Arkadaki adam düz bir taşın üstünden kaydı, neredeyse düşecekti; çılgın bir çabayla kendini toparlarken acıyla haykırdı. Gözleri kararmış gibiydi, düşüp bayılacaktı sanki, bir yandan sendelerken bir yandan da serbest kalan eliyle tutunacak bir yer ararmışçasına havayı taradı. Dengesini bulunca bir adım daha attı ama tekrar yalpaladı, neredeyse düşecekti. Sonra kıpırdamadan durdu ve bir kez bile başını çevirmemiş olan öndekine baktı.

Bir iç tartışma yaşıyormuş gibi tam bir dakika boyunca öylece dikildi. Sonra seslendi:

"Bill, bak ne oldu, bileğimi burktum."

Bill, köpüklü suyun içinde yalpalaya yalpalaya ilerlemeye devam etti. Dönüp arkasına bakmadı. Arkadaki onun gidişini izledi; yüzü yine aynı şekilde ifadesiz olmasına karşın gözlerinde yaralı bir geyiğin bakışı vardı.

Öndeki adam aksaya topallaya derenin öteki kıyısına tırmandı ve bir kez bile arkasına bakmadan dosdoğru ilerledi. Suyun içindeki adam onu izliyordu. Dudakları hafifçe titredi; üstlerini örten dağınık, kahverengi sert kıllar görünür biçimde kımıldadı. Sonra da dilini çıkarıp dudaklarını yaladı.

"Bill!" diye bağırdı. Sıkıntıya düşmüş güçlü kuvvetli bir adamın yakaran feryadıydı bu, ama Bill'in kafası yine dönmedi. Adam, gülünç olacak kadar tuhaf bir biçimde aksayarak yürüyen arkadaşının alçak tepelerden oluşan yumuşak ufuk çizgisine doğru uzanan hafif eğimde sallana sallana yola devam edişini izledi. Tepeyi aşıp gözden kaybolana kadar seyretti gidişini. Sonra bakışlarıyla bir daire çizerek Bill'in gitmesiyle artık sadece ona kalan dünyayı ağır ağır gözden geçirdi.

Nesnelere belirgin dış hatlarından ve somut fiziksel varlıklarından azade bir kütle ve yoğunluk hissi kazandıran şekilsiz buğu ve sislerin arasında neredeyse gözden kaybolacak gibi görünen donuk güneş, ufuk çizgisi yakınlarında için için yanıyordu. Adam ağırlığını öteki ayağına verip dinlenirken

saatini çıkardı. Saat dört, aylardan da ya temmuz sonu ya da ağustos başı olduğuna göre –son bir iki haftadır tam tarihi kestiremiyordu– güneşin yaklaşık olarak kuzeybatıyı gösterdiğini biliyordu. Güneye baktı; şu kasvetli tepelerin ardında bir yerlerde Great Bear Gölü'nün bulunduğunu ve ayrıca o yönde tüm korkutuculuğuyla uzanan Kuzey Kutup Dairesi'nin Kanada'nın tundra bölgelerini boydan boya kat ettiğini biliyordu. İçinde durduğu dere, kuzeye doğru akıp Coronation Körfezi'ne ve Kuzey Buz Denizi'ne boşalan Coppermine Nehri'ni besleyen akarsulardan biriydi. Oralara gitmişliği yoktu, vaktiyle Hudson Bay Şirketi[1] haritalarının birinde görmüştü.

Bakışları tam bir daire çizerek kendisini kuşatan diyarı tekrar dolaştı. Pek cesaret verici bir manzara değildi. Dört bir yanda belli belirsiz ufuk çizgisini görüyordu. Bütün tepeler düşük rakımlıydı. Tek bir ağaç, tek bir çalılık, tek bir ot; insanın gözünü korku bürümesine neden olan muazzam ve dehşet verici ıssızlık dışında hiçbir şey yoktu.

"Bill!" diye fısıldayıverdi bir kez, sonra bir kez daha. "Bill!"

Köpüklenmiş suyun ortasında çömeliverdi, sanki bu engin ıssızlık kahredici gücüyle üstüne basıyor, kendi dışında her şeye boş veren bir acımasızlıkla eziyordu onu. Sıtma nöbeti geçirircesine bir titreme geldi, sonunda elindeki tüfek şlop diye suya düştü. Bu ses kendine getirdi adamı. Korkusuyla savaşıp kendini toparladıktan sonra el yordamıyla suyun içinden tüfeği bulup çıkardı. Ağırlığın hiç olmazsa bir kısmını burkulmuş bileğinden almak için sırtındaki çıkını sol omzuna doğru kaydırdı. Sonra yüzünü acıyla buruşturarak yavaş ve dikkatle ilerleyip derenin kıyısına çıktı.

Orada durmadı. Gözü dönmüş bir umutsuzlukla, çektiği acıya hiç aldırmadan, aksaya aksaya giden yoldaşından çok daha gülünç ve tuhaf hareketlerle, Bill'in ardında gözden kaybolduğu tepenin yamacını tırmandı hızla. Sırta ulaştığında karşısında derin olmayan ve içinde hayat bulunmayan

bir vadi buldu. Korkusuyla yine mücadele edip onu tekrar yendi, çıkınını sol omzuna biraz daha kaydırdı ve yamaçtan aşağı aksaya aksaya inmeye başladı.

Vadinin tabanı, gözenekli süngere benzer ıslak ve kalın bir yosun tabakasının yüzeyde tuttuğu suyla vıcık vıcık olmuştu. Attığı her adımda ayaklarının altından sular sıçrıyor, ayağını her kaldırdığında tuttuğunu gönülsüzce bırakan ıslak yosunlardan bir emme sesi çıkıyordu. Bu yosunlu bataklıkta dikkatlice, ağır ağır ilerliyor ve önden giden adamın yosun denizinde küçük adacıklar gibi çıkıntı yapan kayaların üzerinde bıraktığı ayak izlerini takip ediyordu.

Yalnızdı ama kaybolmuş değildi. Bu yolda ilerlerse ölü ladinlerle kuruyup küçücük kalmış köknarların, ufak bir gölün kıyısını çevrelediği yere, oraların diliyle söylenirse *titçin-niçili*'ye, "ince dallar diyarına" varacağını biliyordu. İşte o göle suları bulanık olmayan bir çay akardı. Etrafında ağaç yetişmediğini ama hasırotları bittiğini gayet iyi hatırladığı bu çayı, tepelerin birinde damla damla kaynadığı ilk noktaya kadar izleyecekti. Sonra bu tepeyi aşıp batıya doğru akan başka bir akarsuyun kaynağını bulacak, bu suyu Dease Nehri'ne döküldüğü yere kadar takip edecek, orada ters çevrilmiş bir kanonun altında, üstüne bir sürü taş yığılarak gizlenmiş zulasına ulaşacaktı. Zulada boş tüfeği için cephane, balık oltaları, küçük bir ağ –öldürmek veya yakalamak suretiyle yiyecek bulabilmek için gereken her şey– vardı. Ayrıca fazla olmamakla birlikte una, bir parça domuz pastırmasına ve biraz da fasulyeye kavuşacaktı.

Bill de kendisini orada bekliyor olmalıydı; beraber kanoya atlayıp Dease Nehri'nde güneye doğru kürek çekerek Great Bear Gölü'ne varacaklardı. Gölü boydan boya geçtikten sonra Mackenzie Nehri'ne ulaşana kadar güney istikametinde yola devam edeceklerdi. Kış onları yakalamak için beyhude yere peşlerinden koşturur, sudaki girdaplarda buzlar oluşturur ve her geçen gün daha soğuk, daha dondurucu

olurken onlar güneye, hep güneye devam edecek ve sonunda ağaçların bol ve yüksek, yiyeceğin sınırsız olduğu o sıcacık Hudson Bay Şirketi ticaret karakoluna ulaşacaklardı.

Adam zorlukla ilerlemeye devam ederken aklından bu düşünceler geçiyordu. Vücudunu ilerletmek için ne kadar çabalıyorsa, Bill'in kendisini terk etmediğini ve zulanın oralarda mutlaka onu bekliyor olduğunu düşünebilmek için zihnini de o kadar zorluyordu. Böyle düşünmeye mecburdu yoksa bunca çaba göstermenin faydası olmaz, ölmeye yatması gerekirdi. Güneş, feri sönmüş bir küre misali kuzeybatı yönünde gurup ederken, o da kuzeyden inmekte olan kışa yakalanmamak için Bill'le birlikte güneye nasıl kaçacaklarını adım adım ve defalarca kafasında canlandırdı. Hem zuladaki hem de şirketin karakolundaki yiyecekleri tekrar tekrar düşünüp duruyordu. Hayli uzun süredir istediği gibi yiyememiş, son iki gündürse ağzına hiçbir şey koymamıştı. Sık sık eğilip soluk renkli bataklık meyvelerinden toplayıp ağzına atıyor ve çiğneyip yutuyordu. Bataklık meyvesi dediği, etrafı azıcık sulu küçücük bir çekirdekti. Ağzına attığında bu sulu kısım eriyip gidiyor, çekirdekse keskin bir acılık bırakıyordu. Adam bu meyvelerin besleyici olmadığını bilmesine rağmen bu bilgisinden ve onu zorlayan bu deneyimden çok daha büyük bir umutla sabrediyor, çiğnemeyi sürdürüyordu.

Saat dokuzda ayağının ucunu bir kayaya çarpınca zayıflıktan ve yorgunluktan sendeleyip düştü. Bir süre hiç kıpırdamadan yan tarafı üstüne uzanıp öylece yattı. Sonra çıkınının kayışlarını sıyırıp zar zor doğrularak kendini oturur pozisyona getirdi. Hava henüz kararmamıştı, uzayıp giden alacakaranlıkta eliyle kayaların üstünü yoklayıp kuru yosun parçaları arandı. Bir öbek yosun toplayıp için için yanan, isli bir ateş yaktı ve kaynasın diye üstüne bir maşrapa su koydu.

Çıkınını açınca yaptığı ilk iş elindeki kibrit çöplerini saymak oldu. Altmış yedi taneydi. Emin olmak için üç kez daha saydı. Sonra üç desteye ayırdı, her desteyi yağlı kâğıda

sarıp birini boşalmış tütün kesesine, diğerini iyice yıpranmış olan kasketinin içindeki şeride, üçüncüsünü de gömleğinin içine, göğsünün üstüne yerleştirdi. Bu işi bitirdikten sonra aniden telaşlandı, hepsini tekrar çıkarıp saydı. Hâlâ altmış yedi taneydi.

Islanmış pabuçlarını ateşte kuruttu. Sırılsıklam paçavralara dönmüşlerdi. Kalın çorapları yer yer yırtılmıştı; ayağının derisi sıyrılmış, kanıyordu. Ayak bileğinin zonkladığını hissedince açıp inceledi. Şişmiş, dizi kadar olmuştu. İki battaniyesinin birinden uzun bir şerit yırtıp bileğini sıkıca sardı. Başka şeritler de yırtıp hem çorap hem de pabuç işlevi görsünler diye ayaklarına doladı. Sonra kaynayan suyu içti, saatini kurup battaniyelerin arasına girdi.

Ölü gibi uyudu. Gece yarısı sularında hava kısa bir süre kararıp tekrar aydınlandı. Güneş kuzeydoğudan doğmuştu; daha doğrusu şafak o civarda sökmüştü ama kül rengi bulutların ardındaki güneş, yüzünü göstermiyordu.

Saat altıda uyandı, bir süre sırt üstü vaziyette sakince yattı. Doğrudan kül rengi gökyüzüne bakıyor ve aç olduğunu hissediyordu. Dirseğinden güç alarak yan dönerken gürültülü bir homurtuyla irkildi ve her an kaçıp gitmeye hazır bir erkek karibu geyiğinin merakla kendisine baktığını gördü. En fazla on beş metre uzakta olan hayvanı gördüğü anda aklına ateşin üstünde cızır cızır kızaran karibu bifteğinin görüntüsü ve tadı geldi. Hiç düşünmeden boş tüfeğe uzandı, nişan alıp tetiği çekti. Hayvan bir kez daha homurdandıktan sonra fırlayıp gitti. Kayaların üstünde sıçraya sıçraya uzaklaşırken toynakları takır tukur sesler çıkıyordu.

Küfrederek boş tüfeği kenara fırlattı. Zar zor ayağa kalkmaya uğraşırken yüksek sesle inledi. Ne ağır, ne zorlu işti ayağa kalkmak. Paslanmış menteşelere dönmüş eklemleri, yuvalarında güçlükle ve sürtünerek hareket ediyordu. Onların eğilip bükülmesini gerektiren her hamleyi büyük bir irade gücüyle başarabiliyordu. Nihayet ayaklarının üzerine

basabildiğinde bir dakika kadar da her insan gibi tam anlamıyla dik durabilmek için kendini düzeltmeye çalıştı.

Usul usul ufak bir tepeye çıkıp etrafa baktı. Ne bir ağaç, ne de bir çalı görünüyordu; seyrek dağılmış kül rengi dereciklerin, kül rengi su birikintilerinin ve kül rengi kayaların çeşitlilik kazandırdığı kül rengi koca bir yosun denizi vardı karşısında. Gökyüzü de kül rengiydi. Ne güneş vardı ortada, ne de güneşin görüneceğine dair en ufak bir işaret. Kuzey neresiydi, en ufak fikri yoktu. Dün gece bu noktaya hangi yoldan geldiğini unutmuştu. Ama yine de kaybolmuş değildi. Bunu biliyordu. Çok geçmeden ince dallar diyarına varacaktı. Tahminen solunda bir yerlerdeydi ve hiç de uzak değildi, hatta muhtemelen şu tepeciğin hemen ardındaydı.

Yola koyulmadan önce çıkınını toparlamak için döndü. Tek tek saymak için durmasa da kibrit çöplerinin yerlerinde durduğundan emin olmak için üç desteyi de yokladı. Fakat geyik derisi kese konusunda kendi kendisiyle tartışarak hayli oyalandı. Büyük değildi kese. İki elini bir araya getirse avuçlarının içine sığardı. Ama biliyordu ki ağırlığı yedi kilo, yani çıkındaki diğer her şeyin toplamı kadardı ki bu durum adamı endişelendiriyordu. Sonunda onu kenara bırakıp çıkınını dürmeye koyuldu. Keseye bakmak için durdu. Ardından etrafına meydan okuyan bir bakış atarak aceleyle uzanıp aldı; sanki bu ıssızlık, onun kesesini çalmaya uğraşıyordu. Ayağa kalkıp onu bekleyen güne doğru aksaya topallaya yola düzüldüğünde kese de sırtındaki çıkının içindeydi.

Sola kayarak yoluna devam ederken arada sırada bataklık meyvelerinden yemek için duruyordu. Ayak bileği kasılmış, aksaması da iyice artmıştı ama bu acı, midesinin sancısı karşısında hiçbir şey sayılmazdı. Açlığın sancıları keskindi. Adamın içini kemiriyor, yiyip bitiriyor, aklını ince dallar diyarına gitmek için izlemesi gereken yola vermesini engelliyordu. Bataklık meyveleriyse içindeki bu kazınma hissini engellemediği gibi rahatsız eden acılığıyla diline, damağına ıstırap veriyordu.

Kayaların ve yosunların üzerinden pırrr diye kanat çırpıp havalanan kar tavuklarının bulunduğu bir vadiye geldi. Hayvanlar uçarken gak-gak-gak diye çığlık atıyorlardı. Taş attı ama isabet ettiremedi. Çıkınını yere koydu, serçe yakalamaya çalışan bir kedi gibi yere eğilip sinsi sinsi yaklaştı onlara. Keskin kayalar pantolonunu kesince dizlerinden akan kan arkasında iz bıraktı ama duyduğu acı, hissettiği açlık karşısında kaybolup gitmişti. Islak yosunların üstünde emeklerken kıyafetlerini iyice ıslatmıştı ve vücudu tir tir titriyordu ama bunun bile farkında değildi; o kadar büyüktü yiyecek bulma arzusu. Kar tavuklarıysa burnunun dibinden habire pırrr diye uçuyor, sanki gak-gak diye adamla dalga geçiyordu. Sonunda onlara, onların çığlığıyla bağırarak küfrü bastı.

Bir seferinde, muhtemelen uyuklayan bir kar tavuğuna denk geldi; kayalıktaki kuytu yuvasından fırlayıp yüzüne çarpana kadar görmemişti onu. İrkilen hayvan havalanırken o da uzandı, ama eline üç kuyruk tüyünden başka bir şey geçmedi. Uçuşunu izlerken sanki hayvan ona feci bir şey yapmış gibi büyük bir nefret uyandı içinde. Sonra dönüp çıkınını sırtlandı.

Günün ilerleyen saatlerinde, av hayvanlarının bol bulunduğu sulak vadilere denk geldi. Aşağı yukarı yirmi hayvanlık bir karibu sürüsü, sanki gel de bizi vur dercesine atış menzili içinde, gözlerinin önünden geçip gitti. Peşlerinden koşmak için vahşi bir arzu duydu, sanki yetişebileceğine eminmiş gibi. Sonra kara bir tilki, ağzında bir kar tavuğuyla ona doğru geldi. Adam bağırdı. Son derece korkutucu bir çığlıktı ama ürken tilki sıçrayarak kaçıp giderken ağzındaki kar tavuğunu düşürmedi.

Öğleden sonra geç saatlerde araziye dağılmış seyrek hasırotlarının arasında kireç yüzünden bulanık akan bir çayı izliyordu. Bir çivi başından büyük olmayan hasırotu soğanı filizlerini, köklerine yakın tutarak çekip aldı. Yumuşaktılar. Dişlerini geçirdiğinde leziz bir tatları varmışçasına çıtırdadı-

lar. Ama dokuları sertti. Bataklık meyveleri gibi suya iyice doymuş liflerden oluşuyordu ve hiçbir besleyici değeri yoktu. Adam çıkınını sırtından çıkarıp yere fırlattı ve dizleri üstüne çöküp bir büyükbaş hayvan gibi çatır çutur çiğnemeye başladı.

Çok yorgundu, sık sık dinlenme isteği duyuyor, yere yatıp uyumak istiyor ama ince dallar diyarına varma arzusu ve ondan da büyük bir açlık dürtüsüyle yürümeye devam ediyordu. Kurbağalara rastlarım umuduyla küçük su birikintilerine bakıyor, solucan bulmak için tırnaklarıyla toprağı kazıyordu ama bir yandan da biliyordu ki bu kadar kuzeyde ne suda kurbağa olurdu, ne de toprakta solucan.

Tüm su birikintilerine boş yere baktı, ta ki o uzun alacakaranlık çökerken bir birikintide tek başına yüzen yem balığı kadar küçük bir balığa denk gelene kadar. Kolunu omzuna kadar suya soktuğu halde balığı tutamadı. Ardından iki eliyle uzanınca dipteki balçığı karıştırıp suyu bulandırdı. Bu heyecanla da suya düşüp beline kadar ıslandı. O zaman da su öyle bulandı ki balığı göremez oldu, çamur tabakası dibe çökene kadar oturup beklemek zorunda kaldı.

Aynı kovalamaca yeniden yaşandı, su yine bulandı. Artık daha fazla bekleyemeyecekti. Çıkınından maşrapasını çıkarıp su birikintisini boşaltmaya başladı. Önceleri düşüncesizce, büyük bir hızla uğraşıyor ve bu yüzden hem kendini ıslatıyor, hem de aldığı suyu o kadar yakına atıyordu ki su tekrar birikintinin içine doluyordu. Sonra daha dikkatli çalışmaya başladı; yüreği göğsünü yırtacak gibi de atsa, elleri de titrese sakin olmaya çaba gösteriyordu. Yarım saat sonra su birikintisi neredeyse boşalmış, bir maşrapalık su bile kalmamıştı. Ama balık da yoktu. Taşların arasında, balığın yandaki daha büyük su birikintisine kaçmasını sağlayan bir gedik keşfetti; bütün gece ve hatta ertesi gün de çalışsa o birikintiyi boşaltamazdı. Gediği fark etseydi bir taşla kapatır, balığı da çoktan yakalamış olurdu.

Bu düşüncelerle ıslak toprağın üstüne çöktü. Etrafını kuşatan amansız ıssızlığa karşı önce için için, ardından bağıra bağıra ağladı. Sonra da uzun bir süre sarsıla sarsıla hıçkırdı.

Ateş yakıp bol bol sıcak su içerek ısındıktan sonra önceki gece yaptığı gibi bir kaya çıkıntısının üstüne kampını kurdu. O akşam yaptığı son şey, kibritlerinin kuru olup olmadığını kontrol edip saatini kurmak oldu. Battaniyeleri ıslak ve soğuktu. Ayak bileği acıyla zonkluyordu. Bütün bunlara rağmen hissettiği tek şey açlıktı, nitekim huzursuz uykusu boyunca nice ziyafetlerde bulundu, kuş sütünün bile eksik olmadığı sofralarda oturdu.

Soğuktan titreyerek uyandı, hastaydı. Güneş doğmamıştı. Yeryüzünün ve gökyüzünün kül rengi daha da koyulaşmıştı. Soğuk bir rüzgâr esiyor, karın ilk serpintileri tepeleri beyaza boyuyordu. Ateş yakıp su kaynatırken etrafındaki hava daha da soğuyup beyaza daha çok büründü. Karla karışık bir yağmur yağıyordu şimdi; kar taneleri iri ve suluydu. Yere düşen ilk kar taneleri hemen eriyordu ama yağmaya devam ettikçe toprağın üstünü örttü, ateşi söndürdü, adamın kuru yosun tedariğini mahvetti.

Nereye gideceğini bilmese de çıkınını sırtlayıp aksaya topallaya yoluna devam etmesi için bir işaretti bu. İnce dallar diyarını da, Bill'i de, Dease Nehri kıyısındaki tersyüz edilmiş kanonun altında duran zulayı da dert etmiyordu artık. Tamamen "yemek" fiilinin egemenliği altına girmişti. Açlıktan gözü hiçbir şey görmüyordu. Kendisini şu ıslak çukurdan çıkarsın yeterdi, izlediği yolun hiç önemi kalmamıştı onun için. Sulu karın içinde yola devam ederken sulu bataklık meyveleri arıyor, bulduklarını hasırotları gibi köklerinden çekip çıkararak ağzına atıyordu. Ama çok tatsızlardı ve onu doyurmuyorlardı. Buruk tadı olan bir ota rastladı ve bulabildiği kadarını yedi. Ne var ki o da azıcık bir şeydi; çünkü bu ot, birkaç santim kar yağsa bile altında kalan sürüngen bitkilerdendi.

O akşam ateş yakamayıp sıcak su da içemeyince battaniyesine sarılıp açlığını bastırarak uyumaya çalıştı. Kar, soğuk

bir yağmura dönüşmüştü. Uyurken yukarı dönen yüzüne çarpan yağmur nedeniyle defalarca uyandı. Nihayet gün doğdu; güneşsiz, kül rengi bir gündü. Yağmur durmuştu. Açlığın keskin sızısı yatışmıştı. Yeme ihtiyacından doğan hassasiyet tükenmişti. Midesinde yoğun, ağır bir sancı vardı ama o kadar da rahatsız edici değildi. Biraz yerine gelen aklı, tekrar ince dallar diyarıyla Dease Nehri'ndeki zulaya kaydı.

Battaniyelerinden birinden geriye kalanları şerit şerit yırtıp kanayan ayağını sardı. Burkulan ayak bileğini de sıkıca sarıp yola çıkmaya hazırlandı. Sıra çıkını toparlamaya gelince, geyik derisi kese üzerinde uzun uzun düşündü ve sonunda onu da aldı.

Yağmur yağınca kar erimiş, sadece tepeler beyaz kalmıştı. Güneş çıkınca pusula yönlerini belirlemeyi başardı ama artık kaybolduğunu anlamıştı. Muhtemelen önceki gün yol alırken biraz fazla sola kaymıştı. Rotasındaki bu olası sapmayı telafi etmek için sağa doğru devam etmeye karar verdi.

Artık o denli açlık sancısı çekmemesine karşın zayıf düştüğünü anladı. Sık sık durmak zorunda kalıyor, bu anlarda da bataklık meyvelerine ve otlara saldırıyordu. Dili kurumuş, şişmişti; sanki kıllarla kaplanmış gibiydi ve ağzına acı bir tat veriyordu. Kalbi de sıkıntı veriyordu adama. Birkaç dakika yürüyünce amansızca güm güm çarpıyor, sanki yerinden oynamış gibi acı verici çarpıntılarla nefesini kesip başını döndürüyordu.

Gün ortasında büyükçe bir su birikintisinde iki küçük balığa denk geldi. Birikintiyi boşaltmanın imkânı yoktu ama bu kez daha serinkanlı davranarak balıkları maşrapasıyla yakalamayı başardı. Balıklar serçe parmağından büyük değillerdi ama adam da aşırı bir açlık hissetmiyordu. Midesindeki ağır sancı gittikçe hafifleyip azalmıştı. Midesi uykuya dalmıştı sanki. Balıkları çiğ çiğ yerken dikkatlice çiğniyordu çünkü o anda yeme eylemini mantığı emrediyordu. İçinde hiçbir yeme isteği hissetmiyor ama hayatını sürdürmek için yemesi gerektiğini biliyordu.

Akşam üç küçük balık daha yakalayıp ikisini yedi, birini sabaha bıraktı. Güneş yosunları kurutmuş olduğu için ateş yakıp sıcak suyla içini ısıtabildi. O gün on altı kilometreden fazla gidemeyen adam, ertesi gün kalbinin izin verdiği kadar ilerleyerek ancak sekiz kilometre yol aldı. Midesinden yana en ufak bir rahatsızlık hissetmedi. Uykuya dalmıştı sanki. Bilmediği bir bölgeye gelmişti şimdi, karibuların ve de kurtların sayısı gittikçe artıyordu. Sessizlik, sık sık kurtların keskin çığlıklarıyla bozuluyordu. Bir keresinde yolunun üstünde üç kurt gördü; sinsice, kayar gibi ilerleyerek gözden kayboldular.

Bir gece daha geçti. Sabahleyin mantığı biraz daha yerine gelince geyik derisi keseyi bağlayan deri kayışı çözdü. Kesenin açılan ağzından, iri altın tozları ve altın parçacıkları döküldü. Altını kabaca ikiye bölerek yarısını battaniye parçasına sarıp bir kayanın altına gizledikten sonra kalan yarısını keseye koydu. Kalan son battaniyesinden yırttığı şeritlerle de ayağını sardı. Tüfeğini elinden bırakmıyordu çünkü Dease Nehri'ndeki zulada fişek vardı.

O gün sisli bir gündü ve o gün, içindeki açlık tekrar uyandı. Son derece mecalsizdi adam, kimi zaman gözlerini kararan bir sersemlik hali içindeydi. Arada sendeleyip düşmesi olağan hale gelmişti; bir keresinde sendeleyip tam da kar tavuklarının yuvasının üstüne düştü. Yuvada yumurtadan daha bir gün önce çıkmış dört yavru vardı, titreşip duran bir lokmalık canlardı bunlar; gözü dönmüş bir halde canlı canlı ağzına attığı yavruları, dişlerinin arasında yumurtanın kabuğu gibi çatur çutur ezdi. Anneleri çılgın çığlıklarla üstüne atladı. Adam tüfeğini sopa gibi kullanarak ona da vurmak istedi ama hayvan ulaşamayacağı bir yere kaçtı. Taş atmaya başladı ve şans eseri hayvanın kanadını kırdı. Hayvan kırık kanadını sürükleyerek kaçmaya çalışırken o da peşine düştü.

Küçük yavrular iştahını açmaktan başka bir işe yaramamıştı. Kâh incinmiş bileğinin üstüne fazla basmamaya çalışıp öteki ayağının üzerinde seke seke koşarken çatallanmış sesiy-

le çığlık çığlığa bağırarak taşlar fırlatıyor, kâh sessizce sekip zıplayarak, yere düştüğü anlardaysa amansız bir sebatla toparlanıp ayağa kalkarak ve fenalaşmaya başlayacağını hissettiğinde elleriyle gözlerini ovuşturarak takip ediyordu hayvanı.

Bu kovalamacayla vadinin bataklık zemininden geçerken ıslak yosunlarda ayak izleri gördü. Kendi izi değildi, hemen belli oluyordu. Bill'in izi olmalıydılar. Daha fazla durup kafa yoramazdı çünkü kar tavuğu arayı açıyordu. Hele onu bir yakalasın, dönüp bu izlere bakacaktı.

Kar tavuğunu iyice yormuştu ama kendi de tükenmişti. Hayvan düşmüş, nefes nefese yatıyordu. Adamsa otuz metre ötesinde ve yine nefes nefese yan yatıyor, hayvanın yanına kadar sürünecek gücü bulamıyordu kendinde. O biraz kendine geldiğinde hayvan da toparlanmıştı, yanına yaklaşan adamın aç elinden çırpına çırpına kaçmayı başardı. Kovalamaca kaldığı yerden devam etti. Karanlık çökünce hayvan kaçtı. Gücü tükenen adam birden tökezleyip sırtındaki yükle birlikte yüzüstü yere çakıldı, yanağı kesildi. Bir süre kımıldamadan öylece kaldı, sonra yan tarafına dönüp saatini kurdu ve sabaha kadar orada yattı.

Sisli bir gün daha... Eldeki son battaniyesinin yarısı da ayak sargılarına gitti. Bill'in izini takip edemedi. Zaten fark etmezdi artık. Son derece güçlü bir açlık hissi yönlendiriyordu onu. Gerçi... gerçi Bill'in de yolunu kaybedip kaybetmediğini öğrenmek isterdi. Öğle saatlerinde sırtındaki çıkının verdiği rahatsızlıktan iyice bunalmaya başladı. Altınları yine ikiye böldü ve bu kez yarısını öylesine yere döktü. Öğleden sonra kalan yarıyı da fırlatıp atınca elinde sadece yarım battaniyesi, maşrapası ve tüfeği kaldı.

Bir sanrı musallat oldu sonra. Son bir fişeği kaldığına emindi, tüfeğin namlusuna sürmüş, orada unutmuştu. Öte yandan namludaki fişek yatağının boş olduğunu gayet iyi biliyordu. Buna rağmen sanrı bir türlü gitmiyordu. Saatlerce mücadele etti, sonunda dayanamayıp tüfeğini açtı ve bomboş

bir fişek yatağıyla yüz yüze geldi. Sanki gerçekten de bir fişek bulmayı umuyormuşçasına acı bir hayal kırıklığı yaşadı.

Yarım saat kadar ağır ağır yürüdükten sonra aynı sanrı yine baş gösterdi. Yine mücadele etse de sanrıyı yine aklından çıkaramadı ve rahatlamak için yine tüfeğini açıp içine baktı. Bazen zihni çok uzaklarda dolaşıyor, bedeni bir otomat gibi ağır ve zorlu yürüyüşüne devam ederken aklına doluşan tuhaf fikirler ve saçma şeyler, küçük kurtçuklar gibi beynini yiyip bitiriyordu. Aslında gerçekler âleminin ötesine uzanan bu gezintiler hayli kısa sürüyor, açlığın getirdiği mide sancıları onu gerçek hayata geri getiriyordu. Bir keresinde yine ötelere yaptığı gezintiyi aniden kesip hemen dönmesine neden olan bir görüntü nedeniyle neredeyse bayılacaktı. Düşmedi, ayakta kalmaya çalışan sarhoşlar gibi sendeledi, sallandı. Karşısında bir at vardı. Bir at! Gözlerine inanamıyordu. Sağından solundan parlak ışıkların çakıp söndüğü yoğun bir sis bulutu, atla arasına girmişti. Daha iyi görebilmek için gözlerini yerinden çıkarırcasına ovuşturup tekrar bakınca karşısındakinin bir at değil, kocaman bir boz ayı olduğunu fark etti. Hayvan her an saldırmaya hazır bir merakla adamı inceliyordu.

Farkına varmaksızın tüfeğini omzuna doğru kaldırdı. Sonra tüfeği indirip elini kalçasına götürdü ve boncuklarla süslü kınındaki bıçağını çıkardı. İşte karşısında et, yani hayat vardı. Başparmağını bıçağın kenarında gezdirdi. Keskindi. Ucu da sivriydi. Ayının üstüne atlayıp onu öldürecekti. Tam o sırada kalbi uyarır gibi güm güm atmaya başladı. Peşinden hızlı ve düzensiz çarpıntılar geldi, sanki birisi demir bir şeritle alnını sıkıştırıyormuş gibi hissetti; o sersemlik hissi yavaş yavaş beynine doğru ilerliyordu.

Adamın umarsız cesaretinin yerini aniden yükselen korku almıştı. Bu kadar zayıfken ayı saldırsa ne yapardı? En güçlü halindeymiş gibi eline bıçağını aldı, hayvanın karşısına dikildi. Ayı hantalca birkaç adım yaklaştı, doğrulup karşı-

sındakini yoklayarak homurdandı. Eğer adam kaçsaydı, peşinden koşacaktı ama adam kaçmadı. Korkunun verdiği cesaretle dirilmişti. Hayatın en derinlerindeki köklere büklüm büklüm dolanmış halde duran korkunun, hayatın bu yakın akrabasının avazını salarak o da korkunç bir şekilde, vahşice homurdandı.

Önünde korkmadan, dimdik duran bu gizemli yaratık karşısında afallayan ayı, tehditkâr bir homurtuyla kenara çekildi. Adamsa yerinden kımıldamadı. Tehlike tamamen geçene kadar heykel gibi dimdik durdu ve sonra bir titreme nöbetine tutulup ıslak yosunların üstüne çöktü.

Kendini toparlayıp yoluna devam ederken artık yeni bir korku sarmıştı adamı. Edilgen bir biçimde, gıdasızlıktan ölme korkusu değildi bu; hayatta kalmak için gösterdiği son çabaların da açlık nedeniyle tükenip gitmesinden önce, vücudunun vahşice imha edilmesiydi. Kurtlar ortalıkta kol geziyordu. O büyük ıssızlığın içinde arşa saldıkları ulumalar havayı öylesine somut, öylesine elle tutulur bir tehditle dokuyordu ki adam sanki çadırın duvarları rüzgârdan sallanıyor da onu tutuyormuşçasına kollarını kaldırıp havayı geriye iter halde buldu kendini.

Kurtlar arada sırada ikili üçlü sürüler halinde yolundan geçiyordu. Ama ondan uzak durdular. Sayıları saldırmak için yetersizdi. Hem onlar kendileriyle mücadele etmeyen karibuların peşindeydi, iki ayağı üzerinde yürüyen ve büyük ihtimalle ısırıp tırmalayabilen bu tuhaf yaratığın değil.

Akşamüstü etrafa saçılmış kemiklere rastladı; kurtların işiydi. Karşısındaki artıklar, henüz yarım saat önce capcanlı hoplayıp zıplayan, ince sesiyle ciyaklayan bir karibu yavrusuna aitti. Etleri iyice sıyrılıp temizlenmiş olsa da içlerindeki hücrelerde bulunan hayat henüz tamamen tükenmediğinden hâlâ pembe olan kemikler üzerine düşüncelere daldı. O gün sona ermeden kendisinin de bu hale gelme ihtimali vardı! Hayat böyleydi işte! Ne kadar boş, ne kadar kısaydı... Sade-

ce hayattakilerin canı acırdı. Öldükten sonra acı duyulmazdı. Ölmek, uyumak demekti. Durmak, istirahat etmekti. O halde neden ölmeye razı olmuyordu?

Bu düşünceleri fazla uzatmadı. Yosunların üstüne çömelmiş, ağzına aldığı kemiğe hafif bir pembelik vermeye devam eden son hayat damlalarını emiyordu. Bir anı kadar soluk ve uçucu olan bu leziz et tadı onu çıldırtmıştı. Dişleriyle iyice bastırınca kemik çatırdamaya başladı. Kırılan kimi zaman kemik, kimi zaman da dişleriydi. Sonra kemikleri taşla vura vura iyice ezerek küspe haline getirip yuttu. Arada parmaklarını bile ezecek kadar acele etmişti ama taşın altında kalan parmaklarının o kadar acımadığına şaşacak vakti de buldu.

Sonra kar ve yağmurla dolu feci günler başladı. Ne zaman kamp kuruyor, ne zaman toparlanıp yola devam ediyordu farkında değildi artık. Gündüz yürüdüğü kadar geceleri de yollardaydı. Nerede düşerse orada yatıp dinleniyor, içinde sönüp gitmekte olan hayatın az da olsa titreştiğini, soluk da olsa alevlendiğini ne zaman hissederse o zaman sürünmeye başlıyordu. Çaba sarf eden, mücadele eden şey, kendisi değildi artık. Onu sürükleyen şey, içinde ölüp gitmek istemeyen hayattı. Acı bile çekmiyordu. Sinirleri körleşip uyuşmuşken zihni tuhaf görüntülerle ve leziz yemeklerin hayalleriyle dolup taşıyordu.

Arada sırada duruyor, karibu yavrusunun un ufak edip yanına aldığı kemiklerinden kalanları çiğneyip emiyordu. Başka dağlara tırmanmadı, başka sırtlar aşmadı, pek derin olmayan, geniş bir vadiden akan büyükçe bir akarsuyu gayriihtiyari takip etmekten başka bir şey yapmadı. Aslında ne o suyu ne de vadiyi görüyordu. Hayaller dışında hiçbir şey yansımıyordu zihnine. Bedeniyle ruhu yan yana ama birbirinden ayrı yürüyor ya da sürünüyordu; o kadar ince, o kadar güçsüzdü onları birbirine bağlayan bağ.

Bir kayalığın üstünde sırtüstü yatar vaziyette uyandığında aklı başına gelmişti. Güneş parlıyordu, hava ılıktı. Uzak-

lardan karibu yavrularının ciyaklamaları geliyordu. Yağmur, rüzgâr ve karla ilgili belli belirsiz bir şeyler hatırlıyordu ama fırtınaya iki gün mü, yoksa iki hafta önce mi yakalandığını bilemiyordu.

Üstüne akıp perişan haldeki vücudunu sıcaklığına doyurana kadar içine işleyen hayat verici gün ışığının altında bir süre hareketsiz yattı. Ne güzel bir gün diye düşündü. Belki de nerede olduğunu o gün tespit edebilirdi. Acılı bir çabayla yan döndü. Hemen aşağıda miskin miskin akan geniş bir nehir vardı. Hiç tanıdık gelmeyince kafası karıştı. O güne dek karşısına çıkanlardan daha kasvetli, daha çıplak ve daha alçak rakımlı tepelerin arasında çizdiği geniş kıvrımlar boyunca, gözleriyle yavaş yavaş nehri takip etti. Son derece yavaş ve temkinlice, herhangi bir heyecana ya da olağandışı bir ilgiye kapılmadan izlediği bu tanımadığı nehrin, ufukta pırıl pırıl parlayan bir denize döküldüğünü gördü. Hâlâ heyecanlanmamıştı. Tuhaf şey diye düşündü, acaba karşısında bir serap mı vardı, yoksa bir düş mü? Perişan haldeki beyninin oyunu olan hayali bir görüntüydü muhtemelen. Nitekim pırıl pırıl parlayan o denizin tam ortasına demir atmış gemiyi görünce bu düşüncesi teyit edilmiş oldu. Bir an için gözlerini kapadı, sonra tekrar açtı. Ne acayip şeydi, görüntü ısrarla yerinde duruyordu! Yoo, hiç de acayip değildi. Boş tüfeğinde fişek olmadığını nasıl biliyorsa bu bereketsiz ülkenin ortasında denize de gemiye de rastlanmayacağını biliyordu.

Arkasında bir hırıltı duydu; sanki biri öksürüyor ya da boğulacakmış gibi güçlükle nefes alıyordu. Son derece yorgun ve her tarafı kasılmış halde olduğu için yavaşça öbür yanına döndü. Sesin kaynağını yakınlarda göremeyince sabırla bekledi. Sonra aynı hırıltı ve öksürük sesi tekrar gelince altı yedi metre ilerideki iki sivri kayanın arasında bir kurdun boz kafasını seçti. Hayvanın sivri kulakları, diğer kurtlarda gördüğü gibi dimdik değildi; gözleri kan çanağına dönmüş ve sulanmıştı, kafası da perişan ve gevşek bir şekilde öne

sarkıyordu. Güneşten kamaşan gözlerini kırpıp duruyordu. Hasta görünüyordu. Adam ona bakarken tekrar burnunu çekip öksürdü.

Hiç değilse gerçek bir şey gördüğünü düşünen adam, bunun üzerine hayal gücünün biraz önce kendisinden gizlediği gerçek dünyayı görmek için öbür yanına döndü. Ama deniz yine uzakta pırıl pırıl parlıyor, gemi de açık seçik görülüyordu. Yani gerçek miydi bu görüntü? Gözlerini kapatıp uzunca bir süre düşününce durumu anladı. Kuzeydoğuya doğru kayıp Dease Nehri sırtından uzaklaşarak Coppermine Vadisi'ne inmiş olmalıydı. Demek ki bu geniş ve miskin nehir Coppermine Nehri, o parlayan deniz de Kuzey Buz Denizi'ydi. Gemiyse rotasından sapmış ve Mackenzie'nin ağzından uzaklaşarak epeyce doğuya gelip Coronation Körfezi'ne demir atmış bir balina avı gemisi olmalıydı. Uzun süre önce gördüğü Hudson Bay Şirketi haritasını hatırlayınca her şey netleşti ve durum gayet mantıklı geldi.

Olduğu yerde doğrulup en acil sorunlarını düşünmeye başladı. Paçavra haline gelmiş battaniye şeritlerine sarılmış haldeydi; ayakları artık şekilsiz birer et parçasına dönmüştü. Son battaniyesi de gitmişti. Tüfeği de bıçağı da ortada yoktu. Bir yerlerde kasketini kaybetmiş, kasketin şeridine gizlediği kibrit destesi de onunla gitmişti ama göğsüne sakladığı kibritler yağlı kâğıda sarılı halde, tütün kesesinin içinde kupkuru ve güvendeydi. Saatine baktı. Hâlâ çalışıyor ve saatin on bir olduğunu söylüyordu. Belli ki saati kurmaya devam etmişti.

Sakindi, aklı başındaydı. Son derece mecalsiz olmasına rağmen herhangi bir ağrı sızı hissetmiyordu. Aç da değildi. Aklına yemek geldiği anda içi kalkıyor, yaptığı her şeyi mantığının zorlamasıyla yapıyordu. Pantolonunu dizlerine kadar yırtıp ayaklarına sardı. Nasıl olmuşsa maşrapayı kaybetmemişti. Gemiye doğru yapacağı yolculuğun korkunç olacağını şimdiden bildiği için yola koyulmadan önce biraz sıcak su içmeliydi.

Hareketleri son derece yavaştı. Sanki felç geçirmiş gibi kasıldı. Kuru yosun toplamaya başladığında ayağa kalkamadığını gördü. Yine denedi, defalarca denedi ve sonunda sadece emekleyebildiği gerçeğini kabul etti. Bir gayretle hasta kurdun yanına doğru emekledi. Hayvan gönülsüzce yolunun üzerinden çekilirken, kıvrılmaya bile hali kalmamış gibi duran diliyle dudaklarını yaladı. Adam kurdun dilinin her zamanki sağlıklı kırmızılıkta olmadığını fark etti. Sarımsı kahverengiye dönmüş, üstü yarı kuru bir balgamla kaplanmıştı sanki.

Neredeyse bir litre sıcak su içince ayağa kalkabildiğini, hatta ölmekte olan bir adam nasıl yürürse öyle yürüyebildiğini gördü. İkide bir dinlenmek zorundaydı ama. Tıpkı onu izleyen kurt gibi dermansız ve kararsız adımlarla yürüyor, hava kararıp parlayan deniz artık görünmez hale geldiğinde gemiye altı kilometreden fazla yaklaşmış olamayacağını biliyordu.

Gece boyunca hasta kurdun öksürüklerini ve arada sırada karibu yavrularının ciyaklamalarını duydu. Bütün etrafı hayat kaynıyordu, güçlü, capcanlı bir hayat. Öte yandan hasta kurdun, önce hasta adam ölür umuduyla peşine takıldığının da farkındaydı. Sabahleyin gözünü açtığında, içinde açlık okunan arzulu gözlerle kurdun kendisine baktığını gördü. Acınası vaziyetteki sefil bir köpek gibi çömelmiş, kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırmıştı. Soğuk sabah yeliyle tir tir titredi, kendisiyle konuşmak isteyip de boğuk bir hırıltıdan ötesini çıkaramayan adama keyifsiz keyifsiz sırıttı.

Güneş tüm ışıltısıyla yükseldikten sonra adam bütün sabah boyunca parlayan denizdeki gemiye doğru düşe kalka yürüdü. Mükemmel bir hava vardı. Yüksek rakımların kısa pastırma yazı hüküm sürüyordu. Belki bir hafta devam ederdi. Belki de yarın veya öbür gün sona ererdi.

Öğleden sonra bir iz gördü. Başka bir adama, yürümeyen ve emekleyen birine aitti. Son derece ilgisiz ve duygusuz-

ca onun Bill olabileceğini düşündü. İçinde en ufak bir merak duygusu yoktu. Aslına bakılırsa heyecan ve duygu denen şey çoktandır terk etmişti onu. Acı da hissetmiyordu artık. Hem midesi hem de sinirleri uykuya dalmıştı. Onu hareket ettiren şey, içindeki hayattı. Adam tamamen tükenmişti ama içindeki hayat, ölmeyi reddediyordu. Hâlâ bataklık meyveleriyle küçük balıkları yiyip sıcak su içmesinin ve hasta kurda karşı gözünü dört açmasının tek sebebi buydu.

Emekleyen adamın izini takip edip kısa süre sonra her şeyin bittiği noktaya vardı ve ıslak yosunların, bir sürü kurdun ayak izleriyle lekelendiği yerde iyice sıyrılmış birkaç taze kemik gördü. Keskin dişler tarafından yırtılmış geyik derisi keseyi gördü, ondakinin eşiydi. Mecalsiz parmaklarına fazla ağır gelse de keseyi yerden aldı. Bill onu son anına kadar yanında taşımıştı. Ha ha ha! Bill'in suratına kahkahalarla gülecekti. Kendisi hayatta kalacak ve o keseyi parlayan denizdeki gemiye götürecekti. Sevinci tıpkı bir kuzgunun çığlığı gibi boğuk ve korkutucuydu; hasta kurt da kederle uluyarak ona katıldı. Sonra birden durdu adam. Eğer bu artıklar Bill ise, bu tertemiz sıyrılıp bembeyaz edilmiş kemikler gerçekten onunsa, Bill'in suratına nasıl kahkahalarla gülebilirdi ki?

Arkasını döndü. Evet, Bill onu bırakıp gitmişti ama kendisi onun ne altınını alacak, ne de kemiklerini emecekti. Bill olsaydı tam tersini yapardı diye geçirdi aklından, düşe kalka yürümeye devam ederken. Bir su birikintisine rastladı. İçinde o küçük balıklardan var mı diye iyice eğilip baktığında sanki iğne batmış gibi irkilip kafasını arkaya attı. Suda yüzünün yansımasını görmüştü. O kadar feci haldeydi ki beyninden vurulmuşa döndü, uyuyan duyguları uyandı. Boşaltılamayacak kadar büyük olan su birikintisinde üç küçük balık vardı; maşrapasıyla yakalamak için birkaç nafile girişimde bulunduktan sonra pes etti. O kadar zayıftı ki suya düşerse boğulacağından korkuyordu. Nitekim aynı korku yüzünden kendine güvenemeyip nehrin kumlu kıyısına sıra sıra dizili

ağaç kütüklerinden birinin üstüne ata biner gibi oturarak yoluna suda devam etmedi.

O gün gemiyle arasındaki mesafeyi beş kilometre, ertesi gün de üç kilometre azaltabildi; çünkü artık o da Bill gibi emeklemeye başlamıştı. Beşinci günün sonunda gemiye hâlâ on kilometre yolunun kaldığını ve kendisinin günde bir buçuk kilometre bile yol alamadığını fark etti. Pastırma yazı sürüyor, adam emekleye emekleye ilerlerken arada kendinden geçip bayılıyor, ayılıp yola devam ediyor ve bütün bu süre boyunca öksürüp aksıran hasta kurt, hırıltılı nefesiyle peşinden ayrılmıyordu. Ayakları gibi birer et parçasına dönmüş olan dizleri, sırtından gömleğini çıkarıp onları sarmış olsa da emeklerken yosunların ve taşların üzerinde kırmızı bir iz bırakıyordu. Bir keresinde dönüp baktığında hasta kurdun bu kanlı izi büyük bir açlıkla yaladığını görünce kendi sonunun nasıl olacağını kesinlikle anladı, eğer... eğer önce kendisi kurda bir şey yapmazsa. Ardından varoluşun şimdiye kadarki en korkunç trajedisi başladı: emekleyen hasta bir adamla topallayan hasta bir kurt, ıssızlığın ortasında ölmekte olan gövdelerini sürüklüyor ve birbirlerinin canını istiyorlardı.

Peşinde güçlü kuvvetli, sağlıklı bir kurt olsaydı o kadar dert etmezdi ama ölmek üzere olan şu iğrenç hayvanın kursağına gidecek olma düşüncesi tiksindiriyordu onu. Titiz, müşkülpesent biriydi. Aklı tekrar başıboş gezintilere başlamıştı ve sanrılarla dolu zihnindeki açık ve berrak anlar giderek azalıp kısalıyordu.

Yine kendinden geçip bayıldığı bir keresinde kulağının dibinden gelen hırıltıyla uyandı. Kurt topallayarak geriye sıçradı, zayıflığı nedeniyle bastığı yerde ayakta duramayıp yere düştü. Saçma ve gülünç bir manzaraydı ama adam hiç de eğlenmemişti. Gerçi korkmamıştı da... Korkunun ötesine geçeli çok olmuştu. Zihni o an berraktı, uzanıp durumu değerlendirdi. Gemiye beş altı kilometre mesafe kalmıştı. Gözlerinin önündeki sisi ovuşturduğunda gemiyi açık seçik gö-

rebiliyor, hatta parlayan denizi yararak ilerleyen küçük bir teknenin yelkenini bile seçebiliyordu. Öte yandan o son beş altı kilometreyi emekleyecek gücü kalmamıştı. Bunu anlamıştı ve bu bilgi sükûnetini bozmuyordu. Artık bir kilometre bile emekleyemeyeceğini biliyordu. Ama yaşamak istiyordu. Başından geçen onca şeyden sonra ölüp gitmek son derece saçma olurdu. Yazgısı onu çok zorluyordu. Ama adam, tam da ölüm anında ölmeyi reddetti. Belki de büyük bir çılgınlıktı bu fakat Ölümün pençesindeyken Ecele kafa tuttu, can vermeye itiraz etti.

Gözlerini kapayıp ölçüsüz bir ihtiyatla kendini topladı. Gelgitte kabaran deniz gibi yükselip varoluşunun soluk alabileceği her noktayı örterek onu boğmaya çalışan bu bitkinliğe yenik düşmemek için kendini hazırladı. Tıpkı yavaş yavaş yükselen durgun bir deniz gibiydi bu öldüren rehavet, kabardıkça adamın bilincini azar azar suyun altında bırakıp boğuyordu. Bazen gücünü tamamen kaybettiren bir inme sonucu bütünüyle o denize batıp kendini unutmuş vaziyette öylece yüzüyor ama sonra ruhun tuhaf simyası sayesinde içinde bulduğu ufacık bir irade parçasına tutunup güç kazanarak çıkıyordu o halden.

Orada hareket etmeden sırtüstü yatarken hasta kurdun hırıltılı nefes alışverişinin yavaş yavaş yaklaştığını duyabiliyordu. Bu ses bitmek bilmeyen bir zaman boyunca gitgide yaklaşıyor, adamsa hiç kıpırdamadan bekliyordu. Artık kulağının tam dibindeydi. Sert ve kuru bir dil yanağını zımparalayıp geçti. Elleri tam o anda uzandı ya da en azından adam onların tam o anda harekete geçmesi için iradesini kullandı. Parmaklarını yırtıcı kuşların pençesi gibi kıvırdı ama boşluktan başka bir şey tutamadılar. Hızlı ve keskin hareketler kuvvet isterdi ama adamda o güç yoktu.

Kurdun müthiş bir sabrı vardı. Adamın tahammül düzeyi de ondan aşağı kalmıyordu. Kendisiyle beslenmek isteyen, kendisinin de onunla beslenmek istediği şeyi bekleyerek gidip gelen bilinciyle mücadele halinde tam yarım gün boyunca ha-

reketsiz yattı. O rehavet denizi yükselip adamı içine aldığı zamanlarda uzun rüyalar görüyor, uykuyla uyanıklık arasındaki bütün o zaman zarfında bile hırıltılı bir nefesin yaklaştığını duymayı, kuru bir dilin sert temasını hissetmeyi bekliyordu.

Nefesin yaklaştığını duymadı. Kim bilir hangi rüyanın içindeyken elinin üstünde bir dilin gezindiğini hissedince yavaş yavaş kendine geldi. Bekledi. Koca kurt dişleri yumuşakça eline bastırıyordu. Baskı gittikçe arttı; kurt bunca zamandır beklediği yemeğine dişini geçirmek için son gücünü harcıyordu. Ama adam da bunca süredir bekliyordu ve ısırılan eliyle kurdun çenesini tuttu. Kurt dermansızca kurtulmaya, el mecalsizce tutmaya devam ederken öteki el de yavaş yavaş arkadan sarılıp kurdu kavradı. Beş dakika sonra adam tüm ağırlığıyla kurdun üstündeydi. Elleri kurdu boğazlayıp öldürecek kuvvete sahip olmayınca hayvanın gırtlağına yüzünü bastırdı, ağzı kıl içinde kaldı. Yarım saatin sonunda boğazından içeri doğru süzülen bir ılıklık hissetti adam. Hoş bir duygu değildi. Midesine zorla eritilmiş kurşun dökülüyormuş gibiydi; dökense kendi iradesinden başka bir şey değildi. Sonra yuvarlanıp sırtüstü uzandı ve uykuya daldı.

Bilimsel bir keşif gezisi heyetinin bazı üyeleri, balina avı gemisi *Bedford*'da bulunuyordu. Güverteden bakarken sahilde tuhaf bir şey gördüler. Kumsaldan denize doğru ilerliyordu. Bilgin oldukları için de herhangi bir kategoriye sokamadıkları bu şeyi yakından incelemek üzere kayığa binip sahile çıktılar. Gördükleri şey canlıydı ama insan denecek durumda değildi. Görme duyusunu yitirmiş, bilincini kaybetmişti. Dev bir solucan gibi kumların üstünde kıvrılıp bükülerek ilerliyordu. Çabasının büyük bir kısmı boşa gidiyordu ama ısrarla kıvrılıp bükülmekten vazgeçmiyor ve bu şekilde saatte ancak beş altı metre ilerleyebiliyordu.

Adam üç hafta sonra balina gemisi *Bedford*'daki yatağında yatıyor ve çukurlaşmış yanaklarından süzülen yaşlar eşliğinde kim olduğunu, başından neler geçtiğini anlatıyordu. Ayrıca annesine, güneşli Güney California'ya ve çiçek

tarhlarıyla portakal bahçeleri arasındaki bir eve dair tutarsız laflar sayıklıyordu.

Aradan fazla gün geçmeden bilginlerle yetkili mürettebatın masasına oturur hale gelmişti. Sofradaki yiyeceklere aç gözlerle bakıyor, onca yemeğin başka insanların ağzına gitmesini büyük bir endişeyle izliyordu. Masadakilerden birinin ağzında yok olan bir lokma gördü mü, gözlerine derin bir hayıflanma duygusu çöküyordu. Aklı tamamen başındaydı ama sofradayken insanlardan nefret ediyordu. Yiyeceklerin biteceği korkusuna tutulmuştu. Erzak ambarı konusunda aşçıyı, miçoyu ve kaptanı sorguya çekti. Hepsi de sayısız kere böyle bir şey olmayacağına dair yeminler edip teminatlar verdilerse de onlara bir türlü inanmadı, nice hinlikler geliştirip erzak deposunu kendi gözleriyle görmeden yatışmadı.

Bu arada adamın şişmanladığı görüldü. Her geçen gün biraz daha semiriyordu sanki. Bilginler kafalarını sallayıp bu konuda teoriler geliştirdiler. Adamın öğünlerindeki yemek miktarını azalttılar ama yine de bel çevresi genişliyor ve vücudu, gömleğinin altında inanılmaz ölçüde şişkin görünüyordu.

Denizcilerse pis pis sırıtıyorlardı çünkü gerçeği biliyorlardı. Peşine birini takarak adamı gözlediklerinde bilginler de olup biteni öğrendi. Kahvaltıdan sonra dilenciler gibi kamburunu çıkarıp eğilerek avucunu öne uzattığını ve bir denizciye yaklaştığını gördüler. Denizci sırıttı ve ona bir parça peksimet verdi. Adam büyük bir açgözlülükle peksimeti kaptı, bir cimri altınlarına nasıl bakarsa o da peksimeti öylece izledi ve gömleğinin içine, koynuna soktu. Diğer denizciler de yine sırıta sırıta adama benzer sadakalar verdiler. Bilginler sağduyulu davranıp adama ilişmediler. Ama daha sonra gizlice yatağını aradılar. Ranzasını, şiltesinin içini olduğu gibi peksimetle doldurmuştu. Olası bir açlığa karşı kendince önlem alıyordu adamcağız, mesele bundan ibaretti. Bilginler bu durumun düzeleceğine karar verdiler, nitekim öyle de oldu. *Bedford,* demirini San Francisco Körfezi'nde gümbürdetmeden önce adam iyileşmişti.

ÇEVİRMENİN NOTLARI VE AÇIKLAMALARI

ATEŞ YAKMAK (1908)

1 "Yeni gelen, sonradan gelen, buraların yolunu yordamını bilmez, çömez" anlamında, hayli aşağılayıcı tavır içeren bir terim. Alaska/Kanada'nın yerlileriyle sonradan gelen çeşitli milletlere mensup beyazların birbirleriyle temasa geçtiği yerlerde ortaya çıkan Çinuk (İng: *Chinook*) adlı melez dile ait bir kelime. Bölgenin yerlileriyle altına hücum öncesinden beri orada yaşayan beyazlar, 1896 yılından sonra altına hücum için gelen beyazları tanımlamak için bu terimi kullanırmış.

2 Jack London bu öyküsünde sıcaklık, daha doğrusu soğukluk birimlerini Fahrenhayt derece olarak veriyor. Fahrenhayt derecenin ölçeklendirmesi farklı olduğu için kimi yerlerde vurguları daha güçleniyor. Örneğin burada cümle esasen şöyle: "Halbuki eksi elli derece, suyu donduran soğukluğun seksen küsur derece altı anlamına geliyordu." (Fahrenhayt sistemine göre su artı otuz iki derecede donuyor.) Okurun kafası karışıp öyküden aldığı lezzet azalmasın diye Fahrenhayt dereceleri Türkiye'de alışık olduğumuz Celcius'a, yani santigrat dereceye çevirdim.

3 Cıvanın donma noktası eksi otuz dokuz derece olduğu için bundan düşük sıcaklıkların yaşandığı yerlerde, donma noktası daha düşük olan alkollü veya ispirtolu termometreler kullanılırdı.

4 Roma mitolojisinde ticaretin ve gezginlerin tanrısı. Aynı zamanda tanrıların ulağı ve ulakların tanrısı. Yunan mitolojisindeki Hermes'ten esinlenerek Roma mitolojisine girmiştir. Genellikle kanatlı ayaklarıyla veya kanatlı şapkasıyla resmedilir.

ATEŞ YAKMAK (1902)

"To Build a Fire" adıyla 1901 yılının Aralık ayında yazıldı ve 2 Mayıs 1902'de, *Youth's Companion* adlı çocuk ve gençlik dergisinde yayımlandı.

İki versiyon arasındaki farklar (1902'de yayımlanan kısa versiyon = birinci versiyon, 1908'de yayımlanan uzun versiyon = ikinci versiyon):

1. Öykülerin kahramanları farklı. Birinci versiyonda öykünün kahramanının bir adı var: Tom Vincent. İkinci versiyonda adı anılmıyor, "adam" olarak geçiyor.
2. Gittikleri yer farklı. Birinci versiyonda öykünün kahramanı, Dawson'dan yola çıkıp Paul Deresi boyunca yukarı tırmanıyor. Tepeyi aştıktan sonra öteki tarafa doğru akan Cherry Deresi boyunca aşağı inecek ve o yamaçta geyik avlayıp altın arayan arkadaşlarının yanına gidecek. Nereden yola çıktığı belli olmayan (muhtemelen Dawson) ikinci versiyondaysa adam Yukon Nehri'nden Henderson Deresi'ne geçiyor ve bu derenin sol çatalındaki eski madende bulunan arkadaşlarının yanına gidiyor.
3. Kahramanların yola çıkma nedenleri farklı: Birinci versiyonda Tom Vincent Dawson'dan arkadaşlarına ABD'deki evlerinden gelen mektupları götürüyor. Belli ki bunun için onlardan ayrılıp Dawson'a gelmiş. İkinci versiyonaki adamın arkadaşlarından ayrı yola çıkma nedeniyse Yukon Nehri'ndeki adalardaki ladin ağaçlarından bahar geldiğinde kendilerine sal yapabilecek kereste çıkarabilirler mi diye bakmak. Arkadaşları doğrudan madene giderken o bunun için yolunu uzatmış.
4. Öykünün ana düğüm noktası olan olayı yaşadıkları yer farklı. Birinci versiyonda Tom Vincent donmuş Paul Deresi'nin üzerinde yürürken oluyor. İkinci versiyondaysa adam donmuş Henderson Deresi üzerinde.
5. Yanlarında taşıdıkları şey farklı. Birinci versiyonda Tom Vincent'ın dürüp içine çoraplarını ve diğer azıcık eşyasını koyup denk haline getirerek kayışlarla veya iplerle omzuna astığı battaniyesi var. İkinci versiyondaysa yanında sadece mendiline çıkın edilmiş ve donmasın diye gömleğinin içine sakladığı kumanyası var. Öte yandan benzer bir çıkın birinci versiyonda da aynı yerde bulunuyor.

6. Birinci versiyonda Tom Vincent yalnız yolculuk ediyor. İkinci versiyondaysa adamın yanında bir köpek var.
7. Soğukluk farklı. Birinci versiyonda hava eksi elli derece. İkinci versiyonda önce eksi kırk beş diye geçse de sonradan eksi altmış derece olduğu anlaşılıyor.
8. İkinci versiyonda adam tütün çiğniyor. Birinci versiyonda böyle bir şey yok.
9. Kahramanların ayaklarının battığı su havuzlarının derinliği farklı: Birinci versiyonda bu havuzların her katı 15-20 santim ("6-8 inches") derinliğinde. İkinci versiyondaysa on santimden bir metreye ("from 3 inches to 3 feet") kadar.
10. Kahramanlardaki kibrit sayıları farklı. Birinci versiyondaki destede yüz kibrit var. Bütün deste karların içinde söndükten sonra Tom Vincent yeniden ateş yakmak üzere (öyküde daha önce bahsedilmemiş) başka kibritler çıkarıyor. İkinci versiyondaki destedeyse yetmiş kibrit var. Bu yetmiş kibrit karların arasında sönünce yeni kibrit çıkmıyor.
11. İki öykünün finali farklı.
12. Tabii en büyük fark, yazarın kendisinde. Jack London bu öyküyü ilk kez 1901 Aralık ayında "To Build a Fire" başlığıyla çocuk/gençlik öyküsü olarak (2.600 kelime uzunluğunda) yazıp 1902'de *The Youth Companion* adlı gençlik dergisinde yayımlandığında umut vadeden bir öykü yazarıydı. 1908 yılında, öncekinin yaklaşık üç katı uzunluğunda (7.100 kelime) yeniden yazıp bir karakter ekleyip sonunu değiştirerek *The Century Magazine* dergisinde yayımladığındaysa *Vahşetin Çağrısı, Beyaz Diş, Deniz Kurdu, Demir Ökçe* gibi romanlarını yayımlamış, şöhretli bir yazardı artık. Dünyanın birçok yerini görmüş, birçok olay yaşamış, farklı insanlarla tanışmış, hayattaki yerini bulmuş, hayli para kazanmıştı. İlk versiyonu yazdığı zaman evli olduğu kadından boşanıp "ruh eşim" diye adlandırdığı ve yazarlık faaliyetinde kendisine büyük yardımı dokunan bir kadınla evlenmişti. Hayatı, felsefesi, üslubu, cümleleri oturmuştu.

YAŞAMA AZMİ

Charles Bunn adlı birinin 1900 yılında başından geçen olay, iki Amerikalı gazeteci tarafından *McClure's* dergisinde yayımlanmıştı. Jack London bu öyküyü, 1903 yılında "The Love of Life" başlığıyla yazdı. Öykü 1905 yılında yine *McClure's* dergisinde yayımlandı. Bu öykü yüzünden Jack London'a intihal suçlaması yapıldıysa da kaleme aldığı öykü tamamen farklı olduğu için bu suçlamanın asılsız olduğu hemen anlaşıldı. Öykü 1907 yılında basılan ve London'ın sekiz öyküsünü içeren kitaba ismini verdi. Nadezha Krupskaya'nın, ölüm döşeğindeki eşi Lenin'e bu hikâyeyi okuduğu, onun da çok etkilendiği bilinir.

1 Hudson Bay Company: Bugünkü Kanada sınırları içinde yer alan Hudson Körfezi ve ona su getiren nehirlerin havzasını da içeren çok geniş bir alanda yerlilerle kürk ticareti yapmak üzere kurulmuş şirket. İngiltere kralından 1670 yılında aldığı imtiyazla faaliyete geçen şirket, kurduğu korunaklı ticaret karakollarına (*post*) avladığı kürkleri getiren yerlilere, bunun karşılığında bıçak, battaniye, çaydanlık, iğne gibi mamul mallar satardı. Winnipeg, Calgary, Edmondon gibi bugün Kananda'nın önemli şehirlerinden bazıları, bu ticaret karakollarının zaman içinde gelişmesiyle oluştu. Şirket, yeni açacağı ticaret karakolları için yer belirlemek üzere belirli zamanlarda çeşitli disiplinlerden bilginlerin de içinde bulunduğu gemilerle keşif seferleri yapardı. Kuruluş imtiyazıyla kendisine verilen topraklardaki egemenlik hakkını 1869 yılında Kanada'ya devreden şirket, o tarihten itibaren sadece ticari bir işletmeye dönüştü. Günümüzde ülkenin en büyük perakendecilerinden biri olarak varlığını devam ettiriyor.